

ӨЗЕКТІ

РУ – БӨЛІНУДІҢ ЕМЕС, БІРЛІКТІҢ ҚҰРАЛЫ

СОҢҒЫ КЕЗДЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕ, ТІПТІ КЕЙБІР ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРЛЕРІНІҢ АРАСЫНДА «РУШЫЛДЫҚ ҚАЖЕТ ЕМЕС, БІЗ ТЕК ҚАЗАҚ БОЛСАҚ ЖЕТКІЛІКТІ» ДЕГЕН ҮСТІРТ ПІКІРЛЕР ТАРАП ЖАТЫР. БҰЛ СӨЗДЕРДІҢ АРТЫНДАҒЫ МАҚСАТ ТҮСІНІКТІ БОЛСА ДА, ОЛАР ТАРИХИ ШЫНДЫҚ ПЕН ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНЫҢ МӘДЕНИЕТІНЕ ТЕРЕҢ ҮҢІЛМЕЙТІН ЖАЛПЫЛАМА ТҰЖЫРЫМДАР. «ҚАЗАҚ БИЛЕР АЛҚАСЫ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ БІРЛЕСТІГІ РЕТІНДЕ ОСЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕГЕ НАЗАР АУДАРЫП, ӨЗ ҰСТАНЫМЫН ЖЕТКІЗУДІ ҚАЖЕТ ДЕП ТАПТЫ.

Рулық-тайпалық құрылым қазақ халқының генетикалық кодында бар табиғи әлеуметтік ұйымдасу формасы. Қазақ тарихында, ұлт болып қалыптасуымыздың өзі рулардың бірігуі арқылы жүзеге асты. Бірақ бүгінде сол рушылдықтың заманға сай Ұлтқа қызмет ету формасын табу қажеттілігі керек болуда.

Патша үкіметі кезінде басталған рулық жүйені жою жоспарын Кеңес өкіметі ресми түрде іске асырып, территориялық-әкімшілік басқару жүйесін енгізді. Нәтижесінде Билер институты жойылып, бауырмашылдыққа баулитын Рулық тәртіп әлсіреді. Бірақ рулық сана жүректе, жадымызда, салт-дәстүрімізде сақталып қалды.

Ғажабы, сол рулық сана кеңестік ассимиляция саясатына қарсы тұрып, қазақты қазақ ретінде сақтауда басты қызмет атқарды. Ата-бабалардың есімі, шежіре, рулық өнеге - мұның бәрі ұлттық болмысты сақтау құралына айналды.

Сол себепті Қазақ Билер Алқасы мәселе рулық құрылымның өзінде емес, оны қалай түсініп, қалай қолданатынымызда деп санайды. Атап айтсақ, біз рушылдықтың жақсы мен жаман тұстарын анық ажырата білуіміз керек.

Тек өз руының өкілін қызметке

тарту (непотизм), руаралық жеке көріну мен айтыс тартыс, «Менің руым - сенің руыңнан артық» деген жалған мақтангершілік, ру атауын жасыру немесе одан ұялу бізге қажет емес.

Ал рулық сананы ұлттық бірлік платформасына айналдыру, әр рудың жастарын ұйымдастырып, ұлттық тәрбие жүргізу, «Қазақ болу» түсінігін рулық деңгейден елдік деңгейге көтеру, жастарға елдік ұстанымды насихаттау, ата-баба дәстүрін үйрету бізге керек нәрсе.

Өз қағынан өзі жеріген халық болмау үшін Қазақ билер алқасы республикалық қоғамдық бірлестігі мынадай бастамаларды іске асыруды ұсынады:

1. «Ұлттық платформа» құру.

Барлық беделді абыз ақсақалдар мен қоғам қайраткерлерінің тұрақты диалог алаңын қалыптастыру. Бұл жерде біздің басты мақсатымыз руаралық келісім және ұлттық мүдде болу керек.

2. Жастар тәрбиесінде рулық потенциалды пайдалану.

Әр ру өз жастарына қазақ ұлтын абыройлы етіп жүру, шежірені білу, ұлттық қадір-қасиеттерді сақтау міндетін жүктеуі керек. Бұл жаман рушылдық емес, елдік мүддеге жауапкершілікті тәрбиелеу.

3. Рулық насихатты ұлттық насихатқа айналдыру.

Әр ру өз ішіндегі таланттарды тек өз руы үшін емес, бүкіл ұлт үшін дамытуға бағыттауы керек. Дарынды жастарды руына қарамай, бүкіл қазақ жұрты үшін қолдау - біздің жаңа салтымыз болуы керек.

4. Дәстүрлі құндылықтарды заманға бейімдеу.

Әр рудың ұлттық мерекелерде, фестивальдарда, әлеуметтік жобаларда белсенді қатысуын ұйымдастыру. Рулық емес, ұлттық мақсаттарға бағытталған бірлескен іс-шараларды өткізуді үрдіске айналдыру керек.

Қазақ билер алқасы ретінде біз Қазақтың рулық-тайпалық құрылымын тарихи мұра ретінде мойындаймыз және оны жасыруды емес, жаңғыртуды ұстанамыз. Рулық сана бұл біздің күшіміз, егер

оны ұлттық бірлік пен прогресс үшін қолдансақ, біз барлық рубасыларын, қоғам қайраткерлерін, жас ұрпақ өкілдерін «Рулық сананы жаңғырту» идеясын насихаттауға және жүзеге асыруға белсенді қатысуға шақырамыз.

Ру-тайпамызды айтудан ұялмайық! Руымызды айтудан ұялу сырт күштердің қалыптастырған стереотипі.

Оны дұрыс түсініп, ұлттық мүддеге қызмет етуге бағыттайық.

Тек осылайша қазақтың рулық құрылымы қоғамдағы коррупция, жақындарын қолдау, руаралық жеккөріністер сияқты жағымсыз құбылыстарды жеңуге көмектесіп, шынымен де Ұлт бірлігінің берік негізіне айнала алады.

Қазақ билер алқасы
Республикалық қоғамдық
бірлестігі

БАСПАСӨЗ - 2026

Жазылу базасы:

редакция арқылы

1 жылға – 4 212 теңге.

«Қазпошта» арқылы жеке тұлғаларға

1 жылға – 6 550,96 теңге.

«Қазпошта» арқылы заңды тұлғаларға

1 жылға – 8 925,28 теңге.

Цена подписки:

через редакцию

на год – 4 212 тенге.

через «Казпочту» для физических лиц

на год – 6 550,96 тенге.

через «Казпочту» для юридических лиц

на год – 8 925,28 тенге.

Жетісу облысы бойынша жазылуы индексі: 15534

Подписной индекс для других регионов РК: 65534

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ КОМИССИЯНЫҢ ЖТЕКШІСІМЕН КЕЗДЕСТІ

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Конституциялық комиссияның төрағасы – Конституциялық соттың төрағасы Эльвира Азимова, комиссияның орынбасары – Мемлекеттік кеңесші Ерлан Қарин және комиссия мүшесі – Президенттің заң мәселелері бойынша көмекшісі Ержан Жиенбаевпен кездесті.

Кездесу барысында Эльвира Азимова комиссияның жұмыс нәтижелері туралы хабарлады. Оның айтуынша, комиссияның барлық отырыстары ашық түрде өткізіліп, арнайы Telegram-арнада жариялануда. Соңғы жарты жылда конституциялық реформаға арналған қоғамдық талқылау өтіп, 2 мыңнан астам ұсыныс жиналған.

Комиссия жаңа преамбула мен бірнеше баптар мен бөлімдерді жаңарту жобасын әзірлеген. Президент Тоқаев реформаның ел дамуына оң серпін беретініне сенім білдірді.

АЙБЕК СМАДИЯРОВ ПРЕЗИДЕНТТІҢ БАСПАСӨЗ ХАТШЫСЫ БОЛДЫ

Айбек Смадияров президентінің кеңесшісі – президенттің баспасөз хатшысы болып тағайындалды. Бұл туралы Ақорда хабарлады. Бұған дейін бұл қызметті атқарған Руслан Желдібай қызметінен босатылды.

Айта кетейік, 2025 жылдың желтоқсанында Смадияров президент әкімшілігінің ішкі саясат бөлімінің меңгерушісі лауазымына тағайындалған еді. Оған дейін бірнеше жыл бойы Сыртқы істер министрлігінің ресми өкілі қызметін атқарды

ЕҢБЕК ЖӘНЕ ХАЛЫҚТЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ МИНИСТРІ ТАҒАЙЫНДАЛДЫ

Мемлекет басшысының Жарлығымен Асқарбек Маратұлы Ертаев Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі болып тағайындалды. Ол 1977 жылы Ақтөбеде туған, Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе университетін және «Нұр» институтын бітірген.

Еңбек жолын 1997 жылы Ақтөбе облысы әкімдігінде бастаған, кейін банк секторында және бірнеше мемлекеттік қызметте жұмыс істеген. Соңғы қызметі – ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Көші-қон комитетінің төрағасы.

Бұған дейін министр лауазымында Светлана Жақыпова болған.

ЖЕТІСУДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТУРИЗМ

Жетісу облысының экологиялық туризмін дамытуда басымдық берілетін бағыттың бірі – «Алтынемел» және «Жоңғар Алатауы» ұлттық табиғи парктері мен Жоңғар Алатауы жоталары. Бұл ретте инфрақұрылымды дамытуға қатысты қолға алынған шаралардың нәтижесінде аталған екі паркке келушілер саны 2024 жылы 27 мың болса, өткен жылы бұл көрсеткіш 39,5 мыңға жеткен.

Облыстық туризм басқармасының мәліметіне қарағанда, туристерді тарту мақсатында 2023 жылы «Алтынемел» ұлттық паркінде жеке инвестициялар есебінен визит-орталық салынды. Сол сияқты былтыр аталған паркте туристік бағыттардағы ақпараттық белгілер жаңартылды. «Бесшатыр» сақ қорғандарының шатырына жөндеу жұмыстары жүргізілді. «Жаңатөгей» және «Таңбалытас» кордондарында алау жағуға арналған арнайы орындар жабдықталды.

ТҰРҒЫН ҮЙ САЛАСЫНДА ӨСІМ БАЙҚАЛДЫ

2025 жылы Жетісу облысында барлық негізгі салаларда, соның ішінде тұрғын үй құрылысында тұрақты өсім тіркелді. Өткен жылы 412,8 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға беріліп, бұл 2024 жылмен салыстырғанда 11%-ға артық, - деп хабарлайды облыс әкімдігі.

Кербұлақ ауданы Сарыөзек ауылында «Самұрық-Қазына» қаражаты есебінен 5 қабатты 60 пәтерлі үй пайдалануға берілді. Жаңа пәтерлер әлеуметтік осал топқа — көп балалы және толық емес отбасыларға, мүмкіндігі шектеулі балалар тәрбиелеп отырған отбасыларға, жетімдерге және мүгедек азаматтарға тапсырылды.

Өткен жылы Жетісу облысында 2166 азаматқа тұрғын үй дайындалып, оның 1002-сі жаңа пәтерге кір

100 МЛРД ТЕҢГЕДЕН АСТАМ ИНВЕСТИЦИЯ ТАРТЫЛДЫ

Облыс орталығы Талдықорған қаласы барлық сала бойынша тұрақты әрі жоғары қарқынмен дамып келеді. Өткен жылы өнеркәсіп өндірісі, ауыл шаруашылығы, құрылыс, тұрғын үйді пайдалануға беру, сауда және жергілікті бюджет көрсеткіштері бойынша оң өсім тіркелді. Инвестиция тарту бағытында айтарлықтай нәтижеге қол жеткізілді. 2025 жылы қала экономикасына 112,4 млрд теңге инвестиция тартылды, оның 66 млрд теңгесі бюджеттен тыс қаражат. Бұл көрсеткіш өткен жылмен салыстырғанда 1,5 есе артты. (2024 жылы 77,6 млрд теңге). Аталған меже қала тарихында алғаш рет тіркелген рекордтық көрсеткіш болып отыр.

Сонымен қатар, өткен жылы Талдықорған қаласында 5 ірі өндірістік нысан іске қосылды. Оның ішінде үшеуі жаңа кәсіпорын, ал екі өндіріс ошағы кеңейтілді. Нәтижесінде 273 жаңа жұмыс орны ашылып, қаланың өндірістік әлеуеті айтарлықтай артты. Тұрғын үй құрылысы саласында да оң динамика байқалады. 2025 жылы қалада 175 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді, оның басым бөлігі жеке құрылыс компанияларының есебінен салынды.

ЛЕПСІ АУЫЛЫНДА ЗАМАНАУИ ЖАБЫҚ СТАДИОН БОЙ КӨТЕРУДЕ

Сарқан ауданының Лепсі ауылында заманауи жабық стадионның құрылысы қарқынды жүргізілуде. Жұмыс сапары барысында аудан әкімі Ғалымжан Маманбаев нысанның құрылыс барысымен танысып, спорттық инфрақұрылымды дамыту ауылдық жерлер үшін аса маңызды екенін атап өтті. Оның айтуынша, мұндай нысандар жастардың бос уақытын тиімді өткізуіне, салауатты өмір салтын қалыптастыруға және әлеуметтік тәуекелдердің алдын алуға ықпал етеді. Өлшемі 24×50 метр болатын стадион жыл бойы футбол және өзге де спорт түрлерімен айналысуға мүмкіндік береді. Құрылыс жұмыстарын «Қазақстан мүгедектер қоғамы» қоғамдық бірлестігінің Талдықорған оқу-өндірістік кәсіпорны жүргізуде, қазіргі таңда металл конструкцияларын орнату жұмыстары атқарылуда. Аталған стадион Сарқан ауданында салынатын үшінші заманауи жабық спорт нысаны болып саналады.

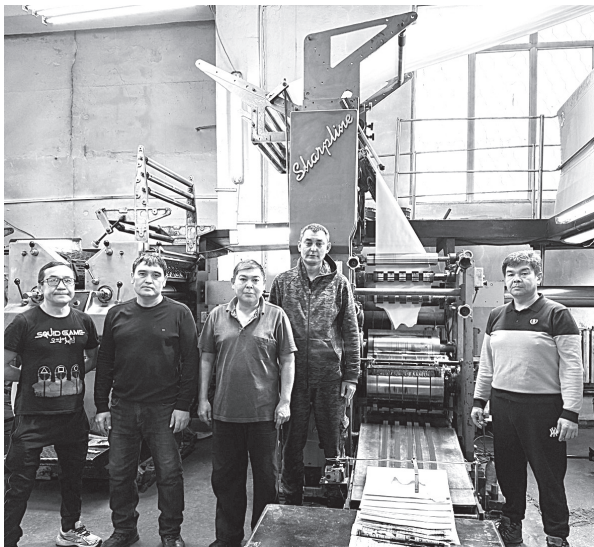
(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

ҚҰТТЫҚТАУ!

2 ақпан - 1913 жылы «Қазақ» газетінің алғаш жарыққа шыққан күні. Осыған байланысты соңғы жылдары аталған дата Ұлттық Басылым күні ерекше айшықталуда. Бұл мереке – ел өміріндегі маңызды оқиғаларды дер кезінде жеткізіп, қоғамның санасын қалыптастыруға өлшеусіз үлес қосып келе жатқан баспасөз өкілдерінің еңбегін бағалау күні. Газет – уақыттың шежіресі, халықтың үні, ел мен елді жалғаған алтын көпір.

Баспасөз саласында тек журналистер ғана емес, сонымен қатар баспаханада тынымсыз еңбек ететін жұмысшылар, беттеушілер, дизайнерлер, баспахана қызметкерлері мен тарату ісіндегі еңбек адамдары үлкен жауапкершілік арқалап келеді. Олардың маңдай тері мен адал еңбегінің арқасында газет өз оқырманына уақытылы жетіп, қоғамға қызмет етуде.

Барша баспа саласы қызметкерлеріне шығармашылық шабыт, қажымас қайрат, отбасыларына амандық, ал еңбектеріне лайықты құрмет пен толағай табыс тілейміз. Ақпарат айдынындағы адал қызметтеріңіз абыройлы бола берсін!

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ ЖҮЙЕСІ ЦИФРЛАНДЫРУ АРҚЫЛЫ КҮШЕЙТІЛУДЕ

Жетісу облысында халықты әлеуметтік қорғау және мүгедектігі бар адамдардың өмір сүру сапасын арттыру бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Бүгінде өңірде әлеуметтік осал топқа жататын 166 мыңнан астам адам бар.

2025 жылы осы санаттағы азаматтарға 9,5 млрд теңге көлемінде әлеуметтік көмек көрсетілді. Қолдау шаралары әлеуметтік төлемдермен қатар, мүгедектігі бар адамдарды оңалтудың техникалық құралдарымен және арнайы қызметтермен қамтамасыз етуді қамтиды.

Атаулы әлеуметтік көмек алушылар санын азайту мақсатында белсенді жұмыспен қамту шаралары іске асырылуда. Соның нәтижесінде соңғы үш жылда АӘК алушылар саны 53 пайызға қысқарды. 2025 жылы атаулы әлеуметтік көмекке 2,6 млрд теңге бағытталды.

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, әлеуметтік көмекті нақты мұқтаж азаматтарға жеткізу үшін цифрлық шешімдер енгізілуде. Атаулы әлеуметтік көмекті проактивті форматта тағайындау және FSM Social мобильді қосымшасын іске қосу шешім қабылдау үдерісін жеделдетуге мүмкіндік берді.

Сонымен қатар, облыста 25 мыңнан астам мүгедектігі бар адам тұрады. 2025 жылы оларды оңалту шараларына 5,1 млрд теңге бөлініп, қажетті техникалық құралдармен қамту деңгейі 97 пайызға жетті. Бұл көрсеткіш өңірдің республика бойынша алдыңғы қатарда екенін көрсетеді.

Мүгедектігі бар азаматтардың қозғалысын қамтамасыз ету мақсатында «Инватакси» қызметі кеңейтіліп, автокөліктер саны екі есеге артты.

Жетісу облысы Өңірлік коммуникациялар қызметі

«ЖАҢА КІТАПТАР ӘЛЕМІ» - РУХАНИ КЕҢІСТІККЕ БАСТАР ЖОЛ

28 қаңтар күні Өтенай ауылдық №5 кітапхана филиалында «Қазақ саңыраулар қоғамының» қызметкерлері, аудармашы А.Қасымханов және мүмкіндігі шектеулі Талдықорған политехникалық колледждің 2 курс студенттерінің қатысуымен «Жаңа кітаптар әлемі» атты кітап көрмесі ұйымдастырылып

Аталған шарада Жетісу облысы әкімінің қолдауымен жарық көрген, өлкемізден шыққан ақын-жазушылардың кітаптары қойылып, оқырмандарға кеңінен таныстырылды. Кітапханашы С.Қажаева оқырмандарға жергілікті ақын жазушылардың еңбектерін таныстырып, олардың мазмұны мен маңызына тоқталып өтті.

Кітап көрмесінің басты мақсаты: жастарды кітап оқуға баулу, сондай-ақ жерлес авторлардың шығармашылықтарын тану, рухани құндылықтарды насихаттау. Оқырмандар кітаптармен еркін танысып, әдебиет арқылы туған жерге деген сүйіспеншіліктерін арттыра түсті.

Г.Сейілханова, Кітапханашы

АККУМУЛЯТОР ЗАУЫТЫНАН ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗАҢБҰЗУШЫЛЫҚТАР АНЫҚТАЛДЫ

Жетісу облысындағы «ASMA Industrial LTD» аккумулятор зауытында экологиялық және санитарлық талаптардың бұзылғаны анықталды. Экология департаментінің мәліметінше, 2025 жылғы тексеру барысында кәсіпорын экологиялық құжаттарда көрсетілген деректерге сәйкес келмейтін қызмет түрлерін жүзеге асырған, деп хабарлайды inform.kz.

Атап айтқанда, зауыт қорғасын балқыту және қайта өңдеу жұмыстарын жүргізгенімен, өзін III санаттағы объект ретінде көрсеткен. Ал мұндай өндіріс I немесе II санатқа жатады және міндетті экологиялық рұқсатты талап етеді.

Анықталған заңбұзушылықтар бойынша кәсіпорынға әкімшілік іс қозғалып, кемшіліктерді 2026 жылдың сәуіріне дейін жою туралы нұсқама берілді. Айыппұл көлемі 4,3 млн

теңгеге дейін жетуі мүмкін. Қазіргі таңда іс сотта қаралуда.

Сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық бақылау органдары зауыттың тиісті қорытындысыз жұмыс істегенін анықтаған. Қазіргі уақытта санитарлық талаптар бойынша заңбұзушылықтар жойылған.

СВЕТЛАНА ЖАКУПОВА ПОКИНУЛА ПОСТ МИНИСТРА ТРУДА И СОЦЗАЩИТЫ

Светлана Жакупова освобождена от должности министра труда и социальной защиты населения, передаёт корреспондент Tengrinews.kz.

Соответствующий указ подписал Глава государства. Светлана Жакупова была заместителем министра труда и социальной защиты населения, затем стала уполномоченной по правам социально уязвимых категорий населения при Президенте. 2 сентября 2023 года Президент Касым-Жомарт Токаев назначил Светлану Жакупову министром труда и социальной защиты населения. 6 февраля указом Главы государства она была переназначена министром труда и социальной защиты населения.

ОБЪЕДИНЯТЬ АЛГЕБРУ И ГЕОМЕТРИЮ В ШКОЛАХ КАЗАХСТАНА НЕ БУДУТ

Министр просвещения Жулдыз Сулейменова заявила, что пилотный проект по объединению предметов в школе приостановлен, передает корреспондент агентства Kazinform.

— Да, в 2025 году на коллегии было принято, оказывается, решение, что нужно будет объединить предметы. Это физика, химия, биология — в естественные науки; алгебру и геометрию — в математику. Также всемирную историю, основы права и социальные науки. Да, эта реформа приостановлена, потому что мы думаем, что фундаментальные науки должны изучаться отдельно. Это вопрос также нагрузки учителей, поэтому мы вопрос обсудили с учительским сообществом. Мы этот вопрос проанализировали, и чтобы наши дети в цифровом мире хорошо знали фундаментальные предметы, мы приостановили данную реформу. Апробация прошла, но все предметы будут изучаться отдельно, и объединения предметов не будет, — заявила она на брифинге в Правительстве.

ФИКТИВНЫЙ РЕМОНТ В БАКТЫБАЕ

Аферу провернули в селе Бактыбай Ескельдинского района. На капитальный ремонт местного Дома культуры из бюджета выделили больше 750 миллионов тенге. Договор между отделом внутренней политики и подрядчиком заключили еще пять лет назад — передаёт Tengrinews.kz со ссылкой на КТК.

Работы должны были завершить в конце 2021 года, но объект в эксплуатацию не сдали до сих пор (25.12.2025 года). Тем не менее из бюджета заплатили больше 200 миллионов. Уголовное дело завели по факту хищения денежных средств.

Как ранее рассказали в акимате Ескельдинского района, Дом культуры в селе Бактыбай считался самым большим во времена СССР. Общая площадь здания составляет 4246 квадратных метров.

ПРИЗЕР ОЛИМПИЙСКИХ ИГР ПОПРОСИЛ У ТОКАЕВА ГРАЖДАНСТВО КАЗАХСТАНА

Серебряный призер Олимпийских игр, штангист Сергей Филимонов, уроженец Уштобе, обратился к властям с просьбой вернуть ему гражданство Казахстана, передает Ulysmedia.kz.

Филимонов родился в Уштобе и начал заниматься тяжелой атлетикой с 9 лет. В 18 лет он представил Россию на Олимпиаде-1996, заняв четвертое место. Через некоторое время вернулся в Казахстан, и уже под флагом нашей страны добился главного в своей карьере успеха — в 2004 году он стал серебряным призером Олимпиады в Афинах. Атлет получил призовые деньги и 3-комнатную квартиру в Алматы. В 2005 году он сбил велосипедиста, который позднее скончался. Филимонов избежал наказания после того, как его простили родные погибшего. Затем неоднократно пытался вернуться в спорт, но помешали травмы. После карьеры работал в разных местах, включая СТО и в качестве шофера самосвалов в России. Сейчас бывший спортсмен мечтает о тренерской карьере и гражданстве Казахстана. Именно с этой просьбой он обратился к Токаеву.

АСФАЛТ - ГОРОЖАНАМ, ГРАВИЙ - СЕЛЬЧАНАМ

В Казахстане планируют пересмотреть подход к строительству подъездных дорог к малым населённым пунктам и отказаться от асфальтового покрытия в пользу качественных гравийных дорог. Об этом сообщил министр транспорта Нурлан Сауранбаев, передаёт Tengri Auto.

— У местных исполнительных органов нет достаточного бюджета, чтобы содержать асфальтовые дороги в надлежащем состоянии, — пояснил Сауранбаев. Документ уже подготовлен и ожидает одобрения, после чего власти намерены приступить к его реализации. Такой подход министра к асфальтовым дорогам не очень понравился местным жителям...

— Мы не развиваемся, а откатываемся назад. С такими чиновниками нам светлое будущее не светит... — возмущаются асельчане в соцсетях.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

ЗА ТРИ ГОДА ЗАРАБОТАЛ 800 МЛН. ТЕНГЕ

Таков задекларированный доход топ-менеджера Самрук-Казына за 2022 - 2024 годы — сообщает Ulysmedia.kz.

Согласно финансовой отчётности, ключевой управленческий персонал — члены советов директоров и правлений самого фонда и его дочерних компаний — в общей сложности заработали 6 млрд. 738 млн. тенге за девять месяцев прошлого года. Для сравнения: при минимальной зарплате и минимального годового дохода без премиальных и разных бонусов рядовой казахстанец за три года заработает от 2-2,5 млн. тенге.

Подробнее на: <https://ulysmidia.kz/news/65560-bolee-800-millionov-tenge-zarabotal-glava-samruk-kazyna-za-tri-goda/>

НАЛОГИ «БЕЗ ШТРАФОВ И ПЕНИ»

Недавно президент заявил, что Налоговый кодекс — это «не есть священное писание», и в него можно вносить коррективы. Также поручил правительству и акиматам обеспечить «бесконфликтный» переход бизнеса и экономики на новый кодекс. А премьер-министр Олжас Бектенов объявил 2026 год переходным для бизнеса, передаёт NUR.KZ со ссылкой на правительство. — Весь 2026 год будет переходным для малого и микробизнеса, не будут взиматься пени и штрафы за ошибки. Тогда этот год предприниматели смогут использовать для плавной адаптации к изменениям, — заявил Олжас Бектенов.

По данным правительства, после вступления в силу нового Налогового кодекса 454 тыс. налогоплательщиков подтвердили осуществление деятельности по упрощенной декларации. Еще 138 тыс. физических лиц зарегистрировались как самозанятые, из них 122 тыс. ранее не были зарегистрированы. На учет встали более 7 тыс. субъектов бизнеса — новых плательщиков НДС.

ОСВОБОДИВШАЯСЯ ПО УДО МАТЬ 6 ДЕТЕЙ ПОЛУЧИЛА ДОМ

В области Жетісу обеспечили жильем многодетную мать, вставшую на путь исправления после условно-досрочного освобождения (УДО), передает NUR.KZ со ссылкой на прокуратуру региона.

Как сообщается на официальном сайте ведомства, в результате активного взаимодействия прокуратуры Каратайского района с меценатами и местными исполнительными органами был решен жизненно важный вопрос многодетной матери, воспитывающей шестерых детей. Женщине, получившей право на УДО, передан в собственность благоустроенный трехкомнатный дом.

ПРОВЕРИЛИ ПРОДАВЦОВ ТВЕРДОГО ТОПЛИВА ЖЕТИСУ

Региональный антимонопольный департамент представил итоги внеплановой проверки, охватившей период с начала 2024 года по конец октября 2025-го, передает Vestnik19.kz со ссылкой на пресс-службу ведомства.

Главным объектом внимания экспертов стал рынок областного центра. Если в ходе оценки будут выявлены факты злоупотребления доминирующим положением, предпринимателей ждут жесткие санкции. Департамент продолжает следить за тем, чтобы рынок оставался прозрачным, а доступ населения к топливу в отопительный сезон не ограничивался искусственно созданными барьерами.

КУДА УШЛИ ПЕНСИОННЫЕ ДЕНЬГИ?

Почти 1 трлн тенге пенсионных накоплений казахстанцев инвестировано в проекты национальных холдингов Байтерек и Самрук-Казына, сообщили в Национальный банк Казахстана, передает ИА «NewTimes.kz». Они были вложены в облигации холдинга «Байтерек», на развитие транспортной инфраструктуры — доходность таких облигаций составляет 13% годовых, срок обращения — 15 лет, а также инвестированы в поддержку агропромышленного комплекса с доходностью 16% годовых и сроком обращения от 1 до 5 лет. Кроме того, около 300 млрд тенге пенсионных активов было вложено в облигации «Самрук-Казына». Эти деньги направлены на реализацию проектов в сфере энергетики.

СОРЫ И СОЧИ МОГУТ УБРАТЬ ИЗ КАЗАХСТАНСКИХ ШКОЛ

Это вопрос сейчас рассматривает специальная комиссия, передает ИА «NewTimes.kz».

Об этом заявила министр просвещения РК Жулдыз Сулейменова, отвечая на вопрос журналистов в правительстве. Поводом для обсуждения стали многочисленные жалобы родителей на высокую учебную нагрузку и перегруженность школьников. Она подчеркнула, что вопрос пересмотра системы оценивания сейчас активно обсуждается с экспертами, а в Министерстве работает специальная рабочая группа. При этом окончательные решения могут быть приняты уже в ближайшие месяцы.

(Все материалы взяты из открытых источников)

ЕҢБЕГІ ҮЛГІ – ЕР АНА

“Өз ұлын, өз ерлерін ескермесе -
ел тегі қайдан алсын кемеңгерді?”

І.Жансүгіров

**КСРО ТҰСЫНДА ЕҢБЕГІМЕН ЕЛГЕ ҮЛГІ
БОЛҒАН, ЕҢБЕГІ ЖАНЫП ЕР АТАНҒАН ТА-
НЫМАЛ КӨКСУ АУДАНЫНДАҒЫ АЗАМАТ-
ТАР МЕН АЗАМАТШАЛАРДЫҢ ҚАТАРЫН
САНАР БОЛСАҚ ҚОЛЫМЫЗДАҒЫ ОН
САУСАҒЫМЫЗДЫ БІРНЕШЕ РЕТ АШЫП
ЖҰМУҒА ТУРА КЕЛЕДІ. СОЛ ЕРЛЕРДІҢ
БІРІ, ӘРІ БІРЕГЕЙІ - ҚАРАПАЙЫМ ОТБА-
СЫНДА ТУЫП ТЕК ҚАНА АДАЛ ЕҢБЕКТІҢ
АРҚАСЫНДА ТАНЫЛҒАН СОЦИАЛИСТІК
ЕҢБЕК ЕРІ - МӘМИЛӘ ӘЛІМБАЕВА.**

1929 жылы қыркүйек айын-
да «Комиссия сазы» деген жер-
де үлкен жиын болды. Дүнгене
мен Бестөбеден бас-талып,
тауға қарай созылып жатқан, ба-
тыс жағы Сарыбастау тауының
теріскейімен шектелген, оңтүстік
жағы «Комиссия» сазынан
тұратын елді мекенде құрылған
колхоз «Бестөбе» деп аталды.
«Бестөбеге» қатар орналасқан
«Қызылөскер» деген шағын
колхоз құрылды. 1931 жылы
«Бестөбе» және «Қызылөскер»
бөлімшелері біріктіріліп
«Еңбекшіқазақ» колхозы болып
құрылып, оның алғашқы бастығы
- Бабашев Мұқаш тағайындалды
(1931-1945ж).

Бірлесе еңбек еткен
халықтың еңбекқорлығы
мен колхоз бастығы Мұқаш
Бабашевтың қатал тәртібінің
және Кішім Адамбекова, Дар-
ханбай Қапшағаев, Омамбек
Қалқаманов, Мәмилә Әлімбаева
және тағы басқа еңбекқор,

ның бірінші хат-
шысы Левон Исае-
вич Мирзоян келіп
шаруашылықты
көріп, халықпен
жұздесіп
ризашылық
көңілмен қайтқан
еді.

Ұлы Отан
Соғысы жылдары
майданға тылдан
көмек ретінде әр
ауылдан жылы
киім-кешектер
жіберіліп жатты.
«Еңбекшіқазақ»
колхозы солардың
қатарында бола тұра самолет
жасауға қаржы бөліп жіберген.

**Еңбегі жанып Социалистік
Еңбек Ері атанды**

Қазіргі Көксу ауданы 1944
жылы Қаратал ауданының
құрамынан бөлініп, Киров аудан-

**Социалистік Еңбек Ері
Мәмилә Әлімбаева**
110 жыл

**ЕҢБЕГІМЕН ЕЛГЕ ҮЛГІ
БОЛҒАН - МӘМИЛӘ АНА**
еске алу кеші

Мәмбет
ауылдық
мәдениет үйі

22 қаңтар
10:00

Звено жетекшісі
Мәмилә Әлімбаева
қант қызылшасын
өсірумен айналы-
сып, бөлініп берілген
5га жерден орташа
есеппен 580 цент-
нер, құнары жоғары
жерден 815 центнер-
ден тәтті түбір алды.
Еңбегі бағаланып
1946 жылы СССР
Жоғарғы Советінің
депутаты болып сай-
ланып, 1947 жылы
«Құрмет белгісі»
орденімен марапат-
талды.

Таң арай-
лап атқан кезде
жұмысшылармен
бірге әндетіп
егіс басына ба-
рып, күнбатып
қараңғылық түсер-
түспес уақытта
егіс алқабынан
үйлеріне әндетіп
оралу сол кездегі
қызылшашыларға
дәстүрге айналған
өдет еді. Мәмилә
апай звено жетекшісі
бола тұра, өзіне
тиісті нормасын
ешкімге салмақ

«Мәмилаға сәлем хат» өлеңінен
үзінді келтірсек артық болмас.

*Мәмилә сені жүзбе-жүз,
Бұрын көріп – білгем жоқ.
Жеңгей деп, не құрбым деп
Әзілдеп ойнап-күлгем жоқ.*

*Көптен таныс сонда да,
Құрбыдайсың нақ шыным.
Қалаулы халық қызысың
Жаттығы жоқ жақсының.*

*«Сен» деуім де сондықтан,
Ғафу ем хатым болса кез
Үн қосып менде халқыма
Айтайын деп ем алғыс сөз.*

*Еңбек ері болыпсың,
Есіткем сенің атыңды.
Құттықтаймын қуанып,
Құп ал менің хатымды...*

*...Еңбектен ләззат аларсың,
Секілді тәтті бал-шәрбат.
Не жетер еркін еңбекке,
Не бар содан рахат!*

*Отанымның даңқындай,
Тарасын даңқың әлемге.
Қош бол құрбым, Мәмилә,
Звеноға сәлем де.*

Ер ананың өмір жолы

Мәмилә Әлімбаева
1916 жылдың 1 қаңтарында
Талдықорған өңіріне қарасты
Тау жалайыр ауылында өмірге
келген. Революцияға дейін қазақ
ауылдарына қазіргідей кісі ат-
тары берілмеген. Мысалы: Тау
мырзасы, ой мырзасы деген
сияқты жердің атымен немесе
рулардың атымен аталғандығы
әр жерден кездеседі. Ал Мәмилә
апамызды дүниеге келген «Тау
жалайыр» ауылы қазіргі Мұқыры
ауылының өр жағындағы тау
етегінде болған ауыл екен.

Мәмилә апамыз еңбек жо-
лын 1933 жылы Еңбекшіқазақ
ауылында қызылшашы, зве-
но жетекшісі болып бастады.
1949-1952 жылдары аудандық
Еңбекшіқазақ депутаттары
Көксу ауылдық Советі атқару
комитетінің председатели, 1953
жылдан колхоз клубының
меңгерушісі, 1953-1969 жылда-
ры Еңбекшіқазақ колхозының
кітапханашысы қызметтерін
атқарды.

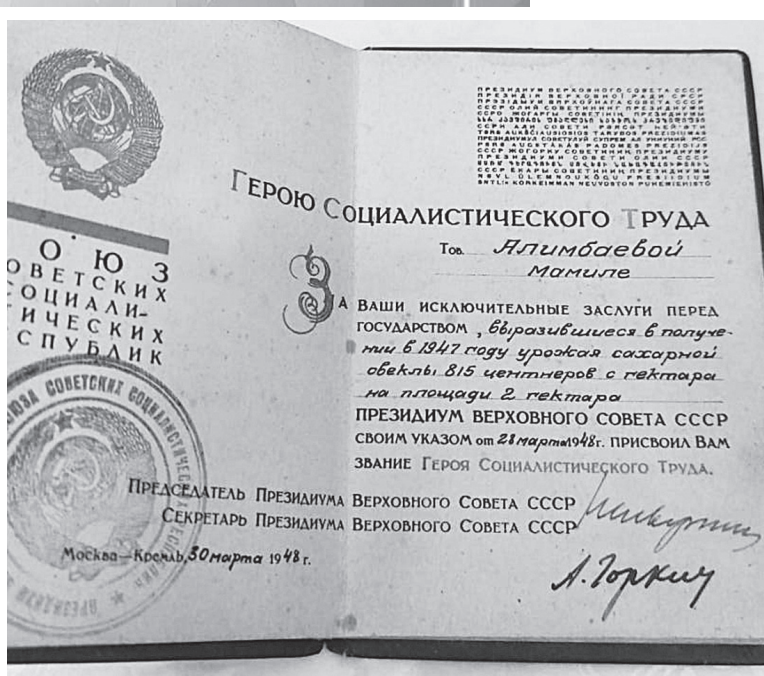
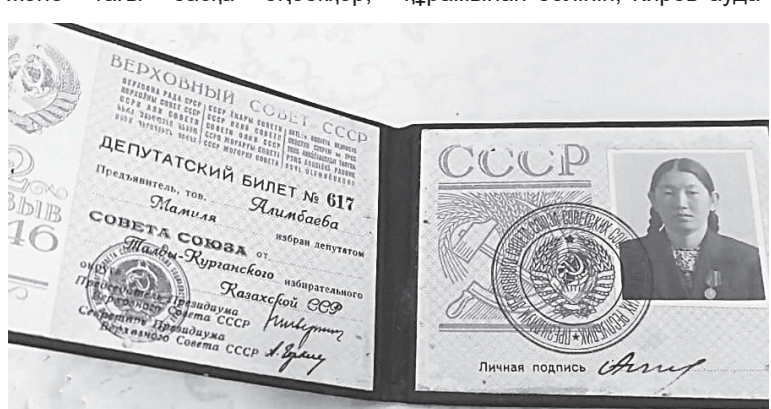
Мәмила апай осындай
қайнаған еңбектің ортасын-

Қызы Күлпан

да жүріп, отағасы ҰОС-ның
ардагері Рысжан әкей (халыққа
білім беру ісінің үздігі) екеуі 7
бала тәрбиелеп, балаларына
жоғары білім алуға жағдай жа-
сап, мүмкіндік берген. Бүгінде
артында 30 немере, 40 шөбересі
өсіп жатыр.

Ұлдары Мақсат қант за-
водында, Көксу май заводта-

Мәмилә ана отбасы, бала-шаға, немерелерімен бірге

білгір патриот мамандардың
арқасында колхоздың бар шару-
асы алға басып, көңіл толарлық
қалыпқа түсті. 1930 жылдардың
ортасына таман Талдықорған
өңіріне иссапармен БКП(б) ОК-

ны болып аталды. Осы Киров ау-
данына қарасты «Еңбекшіқазақ»
колхозы соғыс жылдарынан баста-
тап шаруашылықтың барлық са-
ласы бойынша жоғары нәтиже
көрсетіп табысы миллионнан

асып миллионер колхоз атал-
ды. 1945-46 жылдары мол өнім
алынып, астықтың әр гектары-
нан 55-60 пұт, 300 га. егілген
қызылша өнімінің әр гектарынан
700 центнерден өнім алынды.

салмай, жұмысшылармен бірге
атқаратын еді. Бір айтып өтетін
жәй - қызылшашылардың
қолдарында екі тәпкіден болған,
үлкен тәпкімен шөбін шапса,
кішкене тәпкімен өнген дақылдың
арасын қопсытады. Соны-
мен қатар, әр қызылшашының
қалтасында салып берген
қызылша тұқымы болатын өнбей
қалған орындарға бөртілген
дәнді сеуіп отырған. Осындай
тыңғылықты еңбектің арқасында
қызылша өнімі бірнеше жыл
қатарынан барлық звенолар-
дан анағұрлым асып отырған.
1947 жылғы өнім қорытындысы
негізінде 1948 жылы небары 32
жасында Мәмилә Әлімбаеваға
Социалистік Еңбек Ері атағы мен
Ленин ордені қатар берілді. Ма-
рапаттауды Москвада Кремль
сарайында Михаил Калинин
тапсырды.

Сталиннің қабылдауында
болды. Бұл қуаныш бүкіл КСРО-
ға хабарланып жария етілді.
Мәмилә апай зор қуанышпен
елге оралды. Барлық газет бас-
паларында бірінші беттен орын
алды. Көптеген ақындар жыр
арнады.

Жұбан Молдағалиевтің

Оқушылардың әдеби-монтаж оқуынан көрініс

рында еңбек етті. Батырболат пен Ахмет анасының жолын қуып агроном мамандығын меңгерген. Бүгінгі күні зейнеткер болса да Ахмет жеке шаруа қожалығын құрып егістік жерге егін егумен айналысуда. Серік - кәсіпкер. Ал қыздары Гүлжан - теміржол саласының қызметкері, Гүлстан - заңгер қызметінде еңбек етіп зейнетке шықты. Күлпан болса әке жолымен педагогика саласында Ж.Егінбаев атындағы орта мектеп, Еңбекшіқазақ орта мектептерінің директоры, «Бөбекжай» балалар қосалмасын меңгерушісі қызметтерін атқарып зейнетке шықты.

Зейнет жасында болса да ауылдың жағдайын, елдің қамын ойлап жүрген ер ана 2009 жылы 8 наурыз күні Алматы облысының әкімі Серік Үмбетовтың қабылдауында болып, «қандай өтінішіңіз бар ғасыр ана?», - деп сұрағанда, «менің жеке басыма ештеңе керек емес, Еңбекшіқазақ ауылында осыдан 50 жыл бұрын менің жұбайым Ұлы Отан соғысының ардагері Әлімбаев Рысжан аталарың сол мектепте дирек-

тор болып тұрғанда салынған мектеп ғимараты әлі пайдаланылып келеді. Бірақ қауіп бар.

Мәмилә апайдың көзін көрген кешке қатысушы інілер мен сіңлілері

Ескі ғимарат құлап қалып адамдар зардап шегуі мүмкін. Бүгінгі күні сол Еңбекшіқазақ орта мектебінде менің қызым Күлпан директор қызметін атқаруда. Менің сізден өтініп сұрайын деп тұрғаным елдің тілегі, халықтың қалауы. Еңбекшіқазақ ауылына заманауи жаңа мектеп тұрғызып беруіңізді қалаймын», - деген еді.

Сол 2009 жылы 17 сәуірде

мектеп құрылысы басталып, сол жылдың бірінші қыркүйегінде оқушылар жаңа мектепте оқи бастады.

Мектептің ашылу салтанатына Мәмилә ана қатысып, лента-сын қиып, мінбеден сөз сөйлеп, Облыс әкімі Серік Үмбетовке зор алғысын білдірді.

Ұлдарын ұяға, қыздарын қияға қондырған асыл ана - ғасыр ана 2015 жылы маусым айының 22-сі 100 жасқа қараған шағында өмірден озды.

Орта мектеп түлектері

1949 жылы Еңбекшіқазақ ауылынан 10 жылдық мектеп ашылып, алғашқы директоры Шәмшия Еденбаева басшылық етті. Осы мектеп түлектері математика

Киген киімдері

ғылымының докторы, Қазақстан ғылым академиясының корреспондент мүшесі Қасымов Құлжабай Әбдіқалықұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор Нұргелді Уәли, Көксу ауданының бірінші хатшысы қызметін 12 жылдай атқарған Төлеген Сандыбайұлы Ақшанов, геолог ғалым Дубек Дүйсенбеков, қоғам қайраткерлері Жексембинов Жомартқали Баясылұлы, Серғазинаова Райхан Қапышқызы, спорт, өнер саласында киноактер «Ән қанатында», «Тақиялы періште» т.б. көптеген кинолардағы басты рөлдерді сомдаған Әлімғазы Райымбеков, бір

көтеруден рекорд жасап Гиннес рекордтар кітабына енген, әлемдік деңгейдегі алтын бір иесі Сламжанов Әмірбай осы Еңбекшіқазақ ауылының тумасы және т.б. көптеген түлектері бар.

110 мерейлі жасы аталып өтіп, ардақты адам еске алынды

2026 жылдың 22 қаңтарында

Орден, медаль, құжаттары

Көксу ауданы Лабасы ауылдық округінің орталығы Мәмбет ауылындағы үлкен мәдениет

үйінде Көксу ауданының әкімі Дәулет Кенжеханұлы Халеловтың бастамасымен Социалистік Еңбек Ері, аяулы ана Мәмилә Әлімбаеваның 110 жылдық мерей тойына орай батыр анамызды еске алып «Еңбегімен елге үлгі болған - Мәмилә ана» атты еске алу кеші өтті.

Мәдениет үйінің кіреберісіндегі кең дәлізде аудандық кітапхана директоры Түстікбаева Әйгерім Айдарқызының ұйымдастыруымен кітаптар

апаның сіңлілері социалистік Еңбек Ерлері Злиха Тамшыбаева, Зәкәрия Сейітова, Битай Төтенова, Александра Хван еңбекқор апамыздың еңбегінен үлгі алды десек қателік болмас.

Салтанатты жиынға Көксу ауданы әкімінің орынбасары Абзал Секенұлы қатысып аудан әкімі Дәулет Кенжеханұлының құттықтауын жеткізді.

Көксу ауданы ардагерлер кеңесінің төрағасы, білім беру ісінің үздігі, Көксу ауданының құрметті азаматы, мемлекеттік қызмет ардагері Сайлаубай Бәзілұлы мінбеден сөз сөйлеп, өткен уақыттағы ұмыт болып бара жатқан КСРО тұсындағы еңбекті бағалау, колхоздастыру кезіндегі тарихқа шолу жасай отырып апайдың еңбеккерлігіне ерекше тоқталып, кешті ұйымдастырушыларға үлкен ризашылығын білдірді.

Сол сияқты мінбеден Алматы облысының, Ескелді, Көксу аудандарының құрметті азаматы, Қонаев университетінің профессоры Рахымбеков Мықтыбек, Көксу ауданы әкімінің орынбасары қызметін атқарған зейнеткер, Көксу ауданының құрметті азаматы Әлия Садықова, Көксу ауданының құрметті азаматы мемлекеттік қызмет ардагері Дәлелхан Жәніш тереңнен толғап батыр ана еңбегінің үлгісі ғасырдан

Залдан көрініс

көрмесі, соның ішінде Мәмилә апай жайында жазылған кітаптар, мақалалар, суреттер, апайдың киген киімі (ордендері ілінген), ұстаған бұйымдары қойылған. Осы жәдігерлердің бәрін Мәмбет ауылының кітапханашысы Төлебаева Зәуре мен Қарауылов Мақсат Алғаұлы жүйе - жүйесімен, өте анық нақтылап көрсете отырып, баяндап берді. Тыңдаған жұрт көп мәлімет алды.

Еңбегімен елге үлгі болған ер ана - Мәмилә Әлімбаеваның ізін жалғастырып Көксу ауданында

ғасырға жалғасып жатқандығын, тау алыстаған сайын биік көрініп, уақыт өткен сайын батыр ана Мәмилә Әлімбаеваның есімі асқақтай беретіндігіне зор сенім бар екеніне сендірді.

Еске алу кешінің соңы Көксу аудандық мәдениет үйінің өнерпаздары концертімен жалғасты.

Сембек АБДРАХМАНОВ,
Көксу ауданының
құрметті азаматы,
зейнеткер ұстаз

Дүйсенбі - Понедельник, 2 ақпан

ХАБАР

05.00 «Cover show»
06.00 «7 күн»
06.40 Глобальные события
07.00 «Оян!»
09.00 «Дәстүр»
09.30, 19.30 Телехикая «Шырмалған тағдыр»
11.30 «Қоғам пікірі» саяси ток-шоуы
12.30 «ОйнаQ»
13.30 «Көзқарас»
14.30 Мультсериал «Турбо-завры»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
17.00, 23.00 Сериал «Триггер новый»
19.00 Новости
21.30 Жаңалықтар
22.00 Телехикая «Жолдар»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 Сериал «Невеста из Москвы»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koreміz-шоу»
14.30 «Qoslike»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Потерянные»
01.00 Сериал «Личная жизнь следователя савельева»
02.40 «Жаңалықтар»
03.55 «Басты жаңалықтар»
02.55 «Новости»
03.10 Паутина

КТК

07.05 «Әнім сен едің»
07.30 «Қаралы жесір»
10.30 Худ. фильм «Маруся. трудные взрослые»
12.30 Сериал «Тайны»
16.30 Сериал «Тест на беременность»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Гром среди ясного неба»
23.40 Сериал «Закон тайги»
01.20 Сериал «Тест на беременность»
02.50 «Қаралы жесір»
05.50 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 «Жер жанны» - Жетісу» аудан, қала мәдени күндері
10.45 «Әсем әуен»
11.00 «Бір шәугім шай»
11.35 Д/ф «Чудо великое – Дети»
12.05 «Әсем әуен»
13.05 «Единый народ»
13.35 «Әсем әуен»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир

ХАБАРЛАНДЫРУ

05.03.2026 жылы, сағат 11:00-де Жетісу облысы, Алакөл ауданы, Үшарал қаласы, Жеңіс көшесі, 148 мекенжайында «Алакөл ауданы әкімдігінің «Алакөл ауданының тұрғын үй – коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесінің шаруашылық жүргізу құқығындағы «Алакөлжылу» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорынның Үшарал қаласындағы қазандығы» бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізіледі.

Зум видео конференцияға қосылу сілтемесі: Конференция идентификаторы: 236 019 1471, қатынау коды: jD3mfl. Белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы: Алакөл ауданы әкімдігінің «Алакөл ауданының тұрғын үй – коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесінің шаруашылық жүргізу құқығындағы «Алакөлжылу» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорыны, БСН 140540000878, мекенжайы: Жетісу облысы, Алакөл ауданы, Үшарал қаласы, Жеңіс көшесі, 148. Тел.87021326165, alakolzhyly@mail.ru. Жоба материалдарымен ҚО мен ТРЖҰДБ ақпараттық жүйе ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады. Ұсыныстар мен ескертулер ndbecology.gov.kz сайтында қабылданады.

Экологиялық жобаны әзірлеуші: Р.А. Құрманғалиев, тел. 87021326165, alakolzhyly@mail.ru.

«Жетісу облысының табиғи ресурстар және реттеу басқармасы» ММ, 7su_expertiza@mail.ru. Тел.87771719039, Талдықорған қ., Қабанбай батыр к-сі, 26.

Сейсенбі - Вторник, 3 ақпан

ХАБАР

05.00 «Cover show»
06.00, 19.00 Новости
06.30, 21.30 Жаңалықтар
07.00 «Оян!»
09.00 Жер-жахан
09.10 «Хақың бар»
09.30, 19.30 Телехикая «Шырмалған тағдыр»
11.30, 22.00 Телехикая «Жолдар»
12.30 «ОйнаQ»
13.30 «Эзекті»
14.00 «Әлеумет»
14.30 Мультсериал «Турбо-завры»
15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь»
14.20 Пульс планеты
17.00, 23.00 Сериал «Триггер новый»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.50 «Давай поженимся!»
12.45 Сериал «Знахарь»
14.00«Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
19.00 «Koreміz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Потерянные»
01.00 Сериал «Личная жизнь следователя Савельева»
02.40 «Жаңалықтар»
02.55 «Новости»
03.10 «Koreміz-шоу»
03.55 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Әнім сен едің», ойын-сауық
07.40 «Қаралы жесір»
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Закон тайги»
12.10 Сериал «Гром среди ясного неба»
14.20 Сериал «Тайны»
16.30 Сериал «Тест на беременность»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 сериал «Гром среди ясного неба»
23.40 сериал «Закон тайги»
01.30 сериал «Тест на беременность»
03.00 «Қаралы жесір»
04.40 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.10 кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.15 К/ф «ЧИП»
11.05 «Әсем әуен»
11.35 Д/ф «Тазы. Сокровище нации»
12.00 «Аман болайық» /тікелей эфир/
12.40 «Әсем әуен»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Әсем әуен»
14.30 «Фибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир

ОБЪЯВЛЕНИЕ

05.03.2026г, в 11:00 часов, по адресу: область Жетісу, Алакольский район, г.Ушарал, ул.Жеңіс 148 будут проводится общественные слушания для котельной г.Ушарал ГКП на ПХВ «Алакөлжылу» ГУ «Отдел жилищно-коммунального хозяйства, пассажирского транспорта, автомобильных дорог и жилищной инспекции Алакольского района» Акимата Алакольского района.

Ссылка на подключение Зум видео конференцию: Идентификатор конференции: 236 019 1471, Код доступа: jD3mfl. Инициатор намечаемой деятельности: ГКП на ПХВ «Алакөлжылу» ГУ «Отдел жилищно-коммунального хозяйства, пассажирского транспорта, автомобильных дорог и жилищной инспекции Алакольского района» Акимата Алакольского района, БИН 140540000878, адрес: область Жетісу, Алакольский район, г.Ушарал, ул.Жеңіс 148. Тел. 87021326165, alakolzhyly@mail.ru. Ознакомится с материалами проекта можно на сайте информационной системы НБД СОС и ПР ndbecology.gov.kz. Предложения и замечания принимаются на сайте ndbecology.gov.kz.

Разработчик экологического проекта ИП «Курманғалиев Р.А.», тел.87012775623, rufat.taldyk@mail.ru.

ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования области Жетісу», 7su_expertiza@mail.ru. Тел. 87771719039, г.Талдықорған, ул.Кабанбай батыра, 26.

Сәрсенбі - Среда, 4 ақпан

ХАБАР

05.00 «Cover show»
06.00, 19.00 Новости
06.30, 21.30 Жаңалықтар
07.00 «Оян!»
09.00 Жер-жахан
09.10 «Неосана»
09.30, 19.30 Телехикая «Шырмалған тағдыр»
11.30, 22.00 Телехикая «Жолдар»
12.30 «ОйнаQ»
13.30 «Эзекті»
14.00 «Неосеть»
14.30 Мультсериал «Турбо-завры»
15.00 Сериал «Моя пре красная жизнь»
14.20 Пульс планеты
17.00, 23.00 Сериал «Триггер новый»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина»
07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
08.30 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово!»
10.50 «Модный приговор»
11.50 «Давай поженимся!»
12.45 Сериал «Знахарь»
14.00 «Жаңалықтар»
14.15 «Новости»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Koreміz-шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Потерянные»
01.00 Сериал «Личная жизнь следователя савельева»
02.40 «Жаңалықтар»
02.55 «Новости»
03.10 «Koreміz-шоу»
03.55 «Басты жаңалықтар»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау)
07.25 «Әнім сен едің»
07.35 «Қаралы жесір»
09.30 Вечерние новости
10.10 Сериал «Закон Тайги»
12.10 Сериал «Гром среди ясного неба»
14.20 Сериал «Тайны»
16.30 Сериал «Тест на беременность»
18.30 Сериал «Однажды в Чукурова»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.40 Сериал «Гром среди ясного неба»
23.40 Сериал «Закон Тайги»
01.30 Сериал «Тест на беременность»
03.00 «Қаралы жесір»
04.40 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау)
06.30 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
08.50 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Әсем әуен»
10.15 К/ф «Алыстағы жақыным»
11.05 «Әсем әуен»
11.30 Д/ф «Шыңырау»
12.05 «Біздің толқын» /тікелей эфир/
12.50 «Әсем әуен»
13.05 «19 регион»
13.40 «Қылышсыз майдан»
14.30 «Ауылдан адам көшкенмен...»
14.45 Әсем әуен

15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Шашу»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 К/ф «Мектеп президенті»
17.00 «Дала сыры»
17.20 «Әсем әуен»
18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир
18.40 «Әсем әуен»
19.30 «Агро аймақ»
19.40 «Әсем әуен»
20.00 «Упавшие в пропасть»
20.30 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Д/ф «Ұлттық құрылтай: ел мүддесі»
21.20 «Әсем әуен»
21.30 Итоговые новости
22.00 К/ф «Қожайынның балалары»
22.40 «Әсем әуен»
23.20 «Аман болайық»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық
06.30, 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
06.50, 20.00 Информбюро (рус., каз.)
08.00 «31 әзіл» ойын-сауық
09.00 Саумал
09.20, 03.00 «TikTok show» ойын-сауық
09.30 Мультсериал «Губка Боб»
10.20 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара»
11.10 Мультсериал «Кунг-фу Панда»
12.00 Худ. фильм «Клинок дракона»
13.30 Худ. фильм «Универсальный солдат»
15.20 Худ. фильм «Викинги против пришельцев»
17.30 Худ. фильм «Терминал-2: судный день»
21.00 Худ. фильм «На крючке»
23.00 Худ. фильм «Робокон 3»
00.50 «Әке» телехикаясы
01.40 «Ғажайыпсың» телехикаясы.
02.50 «Time Vine» ойын-сауық
03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық
04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық
04.30 Телевикторина

7 КАНАЛ

06.02, 01.50 Жаңалықтар
06.30, 02.20 Новости
07.00 Телехикая «Шөл мен шайқас»
08.00 «Пороро»
09.00, 12.50, 17.50 Мультсериал «Ну, погоди!»
10.00, 18.30 Сериал «Великопелный век. Хюррем»
11.00, 20.50 Сериал «Ветре-ный»
13.00 Жаңалықтар
13.15 Новости
13.30 Сериал «Султан Разия»
15.30 Телехикая «Кек қуған сұлу»
16.30 Телехикая «тақиясыз періште»
18.00 Жаңалықтар
19.30 Новости
20.00 Сериал «Черная любовь»
22.40 Телехикая «Үзілген жапырақтар»
00.30 Сериал «Месть женщины»
01.20 Әзілің жарасса
02.50 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
03.40 Жарқыраған жұлдыз
04.40 Қызықты weekend
05.20 Телехикая «Өсекшілер»

САФ ӨНЕРДІҢ САҢЛАҒЫ

ҰМЫТСАМ СОЛ КҮНДІ, СОЛ КҮНДІ КЕШ МЕНІ.
ЕСТЕ ҒОЙ, ДАРИҒА-АЙ, ЖАЙЛАУКӨЛ КЕШТЕРІ...
ИӘ, ӨМІРІМІЗДЕ ҰМЫТА АЛМАЙТЫН СӘТТЕРІМІЗ ЖЕТІП ЖАТЫР. СОЛ СӘТТЕРДІ ЫҢЫЛДАП ЖҮРІП АЙТАТЫН ӘНДЕРІМІЗБЕН БАЙЛАНЫСТЫРСАҚ, КӨЗ АЛДЫМЫЗДА НЕ БІР ӘСЕРЛІ СӘТТЕР ТҮСЕТІНІ СӨЗСІЗ. ӘСІРЕСЕ, ДАҒАЗА-ДАБЫРАСЫ КӨП, ЖАТТАМАҚ ТҮГІЛ СӨЗІН ҰҒЫНА АЛМАЙТЫН ТҮСІНІКСІЗ ӘНДЕР КӨП ЗАМАНДА БҮГІНГЕ ДЕЙІН ӨУЕНІ МЕН СӨЗДЕРІ ЕСТЕ ҚАЛҒАН «ЖАЙЛАУКӨЛ КЕШТЕРІН» АС ҮЙДЕ ЖҮРСЕҢ ДЕ ӘНДЕТЕРІҢІЗ АНЫҚ. ӨЙТКЕНІ СӨЗІ МЕН ӨУЕНІ ЖЫМДАСЫП, СҢЛУДЫҢ ҚОС БҰРЫМЫНДАЙ ТЕРБЕЛІП, ҒАШЫҚТАР ҚҰШАҒЫНДАЙ КӨРІНІС БЕРЕТІН «ЖАЙЛАУКӨЛ» КЕШТЕРІН» ЖАДЫНАН ШЫҒАРҒАН ЖАН БАР МА?

Біздің заманымыздағы тойлардың музыка тізгіні өз қолымызда еді. Мұғалім де, шопыр мен сауыншы да ән салса жамырамай, бар боп жатса ауылдағы домбыра, гитара, баянның, мандолинаның көз келгеніне ілесіп «Есте ғой дариға-ай, Жетісу кештері-ай!» деп ілағаң – Ілия Жақановтың сөздерін өзгертіп, меншіктеп шырқайтынбыз. Оның барлық әндері «біздікі» еді.

Сол әндердің авторы Ілия Жақанов, бүгінде 90-ның торысына толғалы отырған абыз. Феномен Шыңғыстың кейіпкерлерінің аузынан өлең, ән төктірді. Біз, қазір 60-90 жас арасындағы аңғал да ақкөңіл адамдар «Әсел» деп Ілияспен, «Жәмила» деп Даниярмен бірге шырқағандай мұңға бөленіп, көкірегіміз қарс айырылатын еді. Қозы мен Баян, Жібек пен Төлегеннің жалғасындай көрдік. Өнер құдіреті деген осы.

Ілия Жақановтың әндерін салуға әрқайсысымыз шамамыз жетпесе де, әннің шырқау биігіне шыға алмасақ та әндетіп сала беретінбіз. Білмейтіндер әні Ілиянікі, сөзі Айтматовтікі деп ойлайтын.

«Қайсыбірін айтайын, бөрің-дағы ақсұңқар» дегендей, сазгер – ақынның көз келген сазы, оған арналған сөзі біздің жүрегімізді сезім бесігінде тербеп, валъс ырғағында билетпей тұра алмайтын. Өлі солай.

«Еділ мен Жайықты» айтсаңшы! Екі алып өзеннің атын қатар алуы жүректің елге, жерге деген нәзік махаббатынан, шын патриотизмінен,

ний Брусиловский қарсы болған екен. «Жоқ, ұлттық колоритке сай, халықтың жүрегінен орын алған, бағыты дұрыс дайын сазгерді музыка ғылымының түрлі-түрлі салаларына салып, адастырып алмайық» - деп, көрегенділік танытқан екен. Ілия Жақанов қазақ түгіл орыс рухына да даланың саумал самалын, аңқыған жусан иісін мойындатқан рухани санасы биік жан.

Оның өміршең туындылары қандай жұмсақ, жанға жайлы болса, өз табиғаты, мінезі де дәл сондай. Өн бойына өнердің сан қырын сіңірген тұлғаның 78 жасында көркемсурет факультетіне түсіп, кәсіби суретші мамандығын алып шыққанын біреу білсе, біреу білмес таңқаларлық таңдау...

Ағамыздың қазақтан, қырғыздан алған марапаттарын түгендеп айтпай-ақ, 2022 жылы «Қазақстанның Еңбек Ері» атағын алуы - оған берілген өділ баға еді. Жүз жылда бір туатын жазушы да, ақын да, суретші, сазгер, әнші-күйші, ғалым, аудармашы, публицист тағысын тағы қазақтан шығып жатыр ғой, шүкір.

Алайда, аталған қасиеттің бөрінің бір ғана адамның бойынан табылуын бұрын-соңды естімедік. Мұндай адам кездесе бермес.

АТЫРАУДЫ ДҮР СІЛКІНДІРГЕН ИЛИЯ

Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, филология ғылымдарының докторы, профес-

жайғасасыз. Каспий өңірінің жастары сіздің әндеріңіздің сусынын емін-еркін сіміруі керек, - деді. Залдың аузы-мұрнынан шыға толып отырған торқалы тойға келген халық дүрілдеп кетті. Қайта-қайта қол соғылды. Әр жүректен тасқындаған, әкімнің тамаша шешімін қоштаған сезім қоймастан соғылған шапалақ арқылы лақылдап құйылды. Бұл тарихи сәт 2000-шы жылдың күзі болатын. Міне, содан бері Атырау елінің Жақановты, Жақановтың Атыраудың әр тұрғынын баурағаны сондай, енді Атырауды Жақановсыз сезіну мүмкін болмай қалды.»

КӨП ҚҰПИЯЛАРДЫ АШҚАН МУЗЫКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРІ

Ілия зерттеулерді халық аузынан жазып алды. Ол ел аралады. Зәредей де болса деректің түбін қазды, соның шындығына жетуге тырысты. Әндердің табиғатын ашты, қалай пайда болған тарихын зерттеді, іздеді. Табаны тозды, жүрді, тау, дала, орман, тоғай, құмды жолдарды кезді. Бұл музыканың басқа зерттеушілері жоқ дегеніміз емес. Бірақ дәл Ілия Жақановтай халыққа жақын, қарапайым халықпен бірге араласып, біте қайнасып, керек десеңіз өздерімен сырласа жүріп зерттейтін адам біреу де бірегей, ол – Ілия десек еш қателеспейміз.

Ән шежіресінде кейбір халық санасында ұялаған ағат орныққан деректерден тазартқанын біраз мысалдармен дәлелдеп өтейік. Әр өнер сүйер қауым күні бүгінге дейін «Дударай» әнінің авторы Мария Жагорқызы Рекина деп келді. Мұның өзі халық арасында лақаппен тараған қате дерек екенін Ілия тайға таңба басқандай етіп, елді ұйқыдан оятқандай септ еткізді. Бұл енді Мария шығарды дегенге Марияның өзі таң-тамаша қалған көрінеді. Тіпті оған Қазақ ҚСР-нің еңбегі сіңген әртісі деп атақ бергеніне де таңданған. Ал, шынында, бұл әннің сөзін де, музыкасын да шығарған өнерімен бір аймаққа ғана белгілі болған, бірақ барша халыққа аты таралмаған Үлебай деген адам екенін зерттеуші дәлелдеп берді.

Немесе «Балқадиха» әнінің шығу тарихын да халық теріс түсінгенін, Балқадиха өмірде болған адам екенін, фотосуретіне дейін баспасөзде жариялаған. Ілия оның Ақан серінің ешқандай ғашығы болмағанын, тек оның әніне, қыздың сұлулығына, өнерін сүйгендіктен туған туынды екенін дәлелдеді. Сонымен бірге ән тексті кеңестік дәуірге лайықталып бұрмалағанын да анық айтты.

Тағы бір дерек – Ақан Сері мен Ақтоқты мәселесі. Бұл туралы автор мынадай қызық оқиғаны алға тартады. «Қарауылдың Жақсылық атасы күні бүгінге дейін Ақан Сері мен Ақтоқты оқиғасын намыс қылады. Бұл елдің адамдарымен бұл жөнінде сөйлесу оңай емес, ол ыңғайға келе бермейді. Ол сырды қозғау қиямет.

Ертеде осы Қызылағашта Ғабит Мүсіреповтің «Ақан Сері – Ақтоқты» пьесасы қойылғанда, қариялар өре түрегеліп: «Асылымызды қорламай, тоқтатындар, түге! Жалмұқан мен Ақтоқтының сүттей ұйып өткен өміріне дақ салмандар бүйтіп! Өніп-өсіп отырған бұл әулеттің бала-шағаларының көңіліне қаяу түсірмеңдер! Осы келген беттеріңмен қайтындар, бұл ауылдан тайып тұрындар! Бізге жалған сөз керек емес!», - деп әртістерді қабылдамай, қуып шығыпты.

Иә, шынында да Ақан Сері Ақтоқтыға ғашық болған. Оған арнап бірнеше ән шығарған. Бірақ Ақтоқтының өзі сүйген, баяғыда өзіне атастырып қойған Жалмұқан атты жары бар. Ақтоқты мен Жалмұқанның үйлену тойы үстінде Ақан Сері Ақтоқтыны күштеп алып қашады. Бірақ Ақтоқты таңдағаны Жалмұқан екенін айтқан соң, елдің ардақты азаматы Жалмұқанға Ақтоқты кері қайтарылыпты. Ал Жалмұқан бұл оқиғаға ешқандай кек сақтамаған, қайта Ақан Серіні халықтың әнші еркесі санап, талай кездесіп жүріпті. Ақтоқтыға арналған әндерді сүйсініп тындапты. Ал бұл оқиғаларды бұрын халық білген жоқ. Олар тарихтың қойнауында, заман шаңының астында қалған шындықтар еді. Ілия бұл шындықтарды қатпарлы жылдар тереңінен қазып алып, халық санасына дұрыс бағыт

сілтеді. Бұл зерттеуші тарапынан жасалған батыл әрекет еді.

Ілияның өнерді зерттеудегі жұмыстары бұл айтылғандарымен шектелмейді. Батысқа көшіп келіп, халықпен терең сырласу мектебін ашқан ол ерте кездегі уақыт уысында қалып, белгісіздікке ұштасқан талай халық композиторларын тұңғыықтан алып шығып, жаңа заманның көусар ауасына қандырып, елдің аялап тұтар дүниесіне айналдырды. Аманғали, Қызыл әнші, Қойыс, Қисса, Ажар, Досат сияқты әнші композиторлардың «Аманғали әні», «Қара ат», «Босмойын», «Әмірхан», «Гүлжансары», «Сағындым, Жайық», «Ауылым Қызылқоға кемерінде», «Шандоз», «Қамшыгердің әні», «Жаңғақ» әндеріне өмір Ілия қолымен сыйланып, Атыраудың біртуар әнші-өнерпазы Қуанғали Жұмалиевті жарыққа шығаруы, елге жариялауы іздемпаздық, талмай зерттеушіліктің нәтижесі.

ӨНЕРДІҢ СЕГІЗ ҚЫРЛЫ КЕМЕҢГЕРІ

Жазушы, композитор, суретші, өнер зерттеуші, тіпті домбыра мен пианиноны еркін меңгерген қазақтың сегіз қырлы, бір сырлы бірегейі Ілия Жақановқа: «Сіздің тоқсаныңыз өзіңіз толқытқан Еділ, Жайық, Ыстықкөл сазының саумал самалындай есе берсін, жасай бөріңіз!» дей отырып, Сізге арнап жазған өлеңін автор Жетісу елінен деп жолдайды. Қабыл алыңыз!

Маржандай сүзіп алған тереңдегі,
Сырлы саз, сұлу көркем өлеңдері.
Ілия Жақановты кім білмейді
Өнердің сегіз қырлы кемегері.

Халқының дара біткен қаһарманы,
Болмаған Ілекемнің осал жағы.
Еділ-Жайық жағасын әнге бөлеп,
Ақиқат «Парасатпен» жасарғаны.

Тыныстап Жайлаукөлдің кештерінде,
Құс болып қалқығаның естерінде.
Сайратты Айтматовтың жауһарларын
Қырғыз-қазақ жырының шекпенінде.

Санаңыз сазын мейлі, әнін мейлі,
Зерттеуші, Ілия аға ғалым дейді.
Алаштың маңдайына Алла берген
Тұмайтын жүз жылда бір дарын дейді.

Жазушы, пәлсапашы, ел данасы,
Ол - ұстаз биік тұрған өз бағасы.
Киногер, қылқаламға жан бітірген,
Туған жері - қазақтың кең даласы.

Әнін салсам мұңаым, жымиямын,
Мінезі, ізеті мол Ілияның.
Ұлы ағам әкесі боп билетеді
Жеті нота - баласын бір ұяның.

Еңбектің татып жатқан жемістерін,
Дарабоз, таусылмасын жеңістерің!
Дәл Сіздей сарқып бөрің бере алмаған
Сал Біржан, Ақан менен Сегіз Серің.

Ғашық еткен бір қыз емес, мың қызды.
Өнмен тербеп моңғол, қытай, қырғызды,
Өлеңіңіз сыймай жатыр картаға,
Өскен жерім десеңіз де Ырғызды.

Жылдар өтті, қыс та қайтып оралды,
Өуеніңмен талай сезім жаңарды.
Қазынасын қалың елдің байытқан
Сіз - сыйлықсыз жұртым үшін жоғарғы.

Артық айттың, кемдеу айттың демессіз,
Қазақ үшін асқаралы белессіз.
Атағыңыз Сізді апарар алысқа,
Себебі,
Сіз бұл ғасырдан емессіз!

Багила Бейсембекқызы,
Талдықорған қаласы

буырқанған қызғанышынан туған ән екенін көпке дейін білмедік. Қазақстанның Ресейге қосылғанына 250 жыл толды деп тойлап жатқан кезде «Еділді жаулап алғаны, етекке қолды салғаны...» деген бабаларымыздың буырқанған ашуын қызыл саясаттың құрығына түсірмей, майдан қыл суырғандай жеткізуі екен. 50 жылдан, 60 жылдан асса да, күні кеше шыққандай әндері қаншама.

ИЛИЯ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ГЕОГРАФИЯСЫ

Ілия ағаның шығармашылығының географиясы ұлан-байтақ: «Арқаның аруы», «Кеңгірдің қоңыр кештері», «Бозкөл», «Жайлаукөл кештері», «Көгілдір Көлме», «Ырғыз», «Сырымбет» т.б қойғанда бөріміздің қиялымызды Ыстықкөл жағасына жетектеп барғандай еді. «Өйтеке бидің толғауы» деп аталатын термесі бүкіл қазақ географиясының куәсіндей:

Еділ мен Алтай арасы,
Есіл мен Ойыл жағасы,
Жиделі- Байсын жері бар,
Жетісу, Арқа, Қаратау,
Айбыны асқар Ұлытау –
Алаштың алтын бесігі.
Жалпы, жақсылы-жаманды өлеңдер шығаруға, шама-шарқынша әңгімелер жазуға қауқары бар адамдар болуы әбден мүмкін, ал бар болғаны жеті нотадан бір-біріне ұқсамайтын әсем саз құрастыру мың адамның ішінен де шығуы екіталай. Өлеңдері теп-тегіс, жұмыр келген сұлу да көркем шығармалары 14 томды құраған Ілия Жақанов – әрі жазушы, әрі композитор боп танылғанына 70 жылдай уақыт өтіпті.

Қазақтың Мемлекеттік Университетін бітіре сала Алматы консерваториясына түспек болған түлекті айтулы ғалым-ұстаздар өз сыныпта-рына ыңғайлап жатқанда, композитор Евге-

СТАЛИНГРАД СҰРАПЫЛЫНА

Сталинград шайқасы – екінші дүниежүзілік соғыс тарихындағы ең ірі шайқастардың бірі. Биыл, яғни, 2 ақпанда Сталинград түбіндегі шайқастың жеңіспен аяқталғанына 83 жыл толады. Ұлы Отан соғысында өздерінің ерлігін дүниежүзіне паш еткен 500-ден астам қазақстандық Кеңес Одағының Батыры атағына ие болды. Солардың жүзден астамы Сталинград іргесіндегі шайқаста жауды ойсырата жеңіп, ерлік үлгісін танытқан қайсар жауынгерлер еді. Халқымыздың ерлігі мен мейірбандығына риза болған волгоградтықтар өз қаласының бір көшесін «Қазақ» көшесі деп атады.

83 ЖЫЛ

Фашистік Германияның жаулап аламыз деген ниетін күл-талқан етіп, әскерін батысқа қайта бұрған Сталинград шайқасы соғыстың Жеңіспен аяқталатын сәтінің бастамасы еді. Шайқасқа қатысып, Еділ бойындағы қаланы қорғаған әскердің дені қазақтар болды.

1941 жылғы желтоқсанда, 1942 жылғы қаңтар айларында Алматы қаласында

келетін көмектің жолын кесіп тастау, «Шеңбер» – фельдмаршал Ф.Паулюстің армиясын талқандап, өзін қолға түсіру.

Сталинградты бүкіл кеңес халқы қорғады. Сталинград үшін шайқас болып жатқанда Даңқты 62-армияның құрамында 3800-ден астам қазақ болды. Сталинград шайқасына Қазақстанда жасақталған

мың неміс әскері мен офицері, 24 генерал қолға түсті. Сөйтіп жау ең негізгі күшінен айырылды. Нәтижесінде 22 фашист дивизиясы қоршауға алынып, генерал-фельдмаршал Паулюс басқарған 6 неміс армиясы тізе бүкті. Сталинград шайқасы екінші дүниежүзілік соғыстың барысындағы түбірлі бетбұрыстың басталуына негіз жасады.

Қиян-кескі ұрыстарда жау ұзын-ырғасы 1,5 миллион солдатты мен офицерінен айырылды. Олар 2 мыңға жуық танкісінен, 10 мыңнан астам зеңбірегі мен минометінен, 3 мыңға тарта ұшағынан айырылды, 32 дивизия мен үш бригада түгелдей жойылды және тұтқынға алынды. Тек Дон майданының әскери бөлімдері ғана 91 мың неміс солдатты мен офицерін тұтқынға алды, оның ішінде 24 неміс генералы бар.

ҚАЗАҚ ЖАУЫНГЕРЛЕРІ - СТАЛИНГРАДТАҒЫ ШАЙҚАСТА ҚАЗАҚТЫ ТАНЫТТЫ

Сталинградтың жеңісті күндері көрнекті совет жазушысы И.Эренбургтың 1942 жылы жазған «Қазақтар» деген мақаласында:

«Бір фриц маған: «Біз жойқын күші бар қаһарман солдаттармен беттестік, оларды алған бетінен тіпті ешқандай оқта, өрт те тоқтата алмады. Олар тура бізге қарай дауылдай дүркіреп жүгіріп келе жатты. Мен бұлардың қазақ деген халық екенін естідім. Бұрын мұндай халық бар екенін естімеп едім...», - десе, белгілі ағылшын тарихшысы Александр Верт өзінің «Ресей 1941-1945 жылдағы соғыста» деген кітабында:

«Қызыл Армияның табанды солдаттарының бірі қазақтар болды, тұтас алғанда қазақтар бүкіл соғыс бойында өздерін жақсы жағынан таныта білді. Тіпті Сталинградтың өзінде ең өжет солдаттар қатарында қазақтар тұрды» дегенді айтады - депті...

ҚАЗАҚ ЖАУЫНГЕРЛЕРІНЕ ЖАЗЫЛҒАН ТАРИХИ ХАТ

Сталинград майданына Қазақстанда жасақталған дивизиялардағы жауынгерлердің ерлік істерінен хабардар болып отырған қазақстандықтар 1943 жылдың 6 ақпанында «Правда» газетінде майдандағы қазақ жауынгерлеріне арнап хат жариялады. Бұл хат майдандағы қазақ жауынгерлері ғана емес, күллі майдангерлердің рухын, жігерін, фашизмге деген өшпенділік ыза-кегін одан сайын арттырып, қайратқа қайрат қосты.

Сол кездегі Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің бірінші хатшысы Н.Скворцовтың басшылығымен дайындалған бұл хаттың мәтінін Ғабит Мүсірепов жазып, орыс тіліне сөзбесөз аударуды Б.Асанов, І.Омаров, Қ.Жармағанбетов өз міндеттеріне алған. Енді орысшасын редакциялап, көркемдеуде С.Сергеев-Ценский, К.Паустовский, М.Әуезов көп еңбек сіңірген көрінеді. Тарихи хатқа сол кездегі Қазақстан Компартиясы Орталық Комитеті үгіт-насихат бөлімінің орынбасары Бөлебай Исабеков те белсене араласып, ұйымдастыру жұмыстарын жүргізген. Хаттың қалай жазылуы керектігіне С.Мұқанов, Қ.Сәтбаев, Ә.Тәжібаев, Ғ.Ормановтар өздерінің ой-пікірлерін қосқан.

жасақталған 38-атқыштар дивизиясының офицерлер құрамы, негізінен, Алматы мен Фрунзе қалаларындағы әскери училищелердің түлектерінен толықтырылды. Дивизияның құрамы да Қазақстанда тұратын әскери міндеттегілерден қалыптасты, сондықтан саптағылардың 25 пайызға жуығы қазақтар болды. Олар Алматы, Жамбыл, Талдықорған облыстарынан келген тепсе темір үзетін жігіттер еді. Осылардың көбі Сталинградты қорғау үстінде ерлікпен қаза тапты.

Сталинград түбіндегі шабуыл 1942-1943 жылдарды қамтыды. Неміс-фашист қолбасшылығы 1942-1943 жылдың қысында өздері орналасқан шепті 1943 жылдың көктеміне дейін ұстап, сонан соң қайта шабуылға шығып, Сталинградты басып алуды жоспарлаған еді.

Кеңес әскерлерінің Сталинград түбіндегі қарсы шабуылы 1942 жылы 19 қарашада басталған. Ол үш операциямен іске асырылған: «Уран» – Сталинградтағы неміс әскерлерін қоршап алу, «Кіші Сатурн» – Сталинградта қоршауға түскен неміс әскерлеріне батыстан және оңтүстіктен

барлық әскери құрамалар мен бөлімдердің үштен біріне жуығы қатысты. Әйгілі 64-армияның құрамында қазақстандық 29-шы және 38-ші атқыштар дивизиясы болды.

Сталинград шайқасында көрсеткен табандылығы мен қаһармандығы үшін 29-шы және 38-ші атқыштар дивизиялары «72-ші және 73-ші гвардиялық атқыштар дивизиялары» атанды. Ал «73-ші атқыштар дивизиясына» «Сталинградтық» құрметті атағы қоса берілді.

Сталинград операциясына Қазақстаннан 5 атқыштар, 1 атты әскер дивизиясы, 1 танк атқыштар бригадасы, 1 минометті полк қатысты. Сталинград шайқасында жүздеген мың совет жауынгерлері ерліктің үлгісін көрсетті. Шайқаста ерекше көзге түскен 55 құрамалар мен бөлімдер ордендермен марапатталды. Сталинград қаһарман қала атағына ие болды. Сталинград шайқасы батырларының ерлігін мәңгі есте сақтау үшін 1963-1967 жылдары Мамай қорғанында мемориалды кешен салынды.

Сталинградта айбынды жауынгерлер 200 күн жаумен бетпе-бет айқасты. 330

Тарихи хатқа 3 миллионға жуық адам қол қойып, ұрыс жүргізіп жатқан майданға жолдаған.

«Қазақстанның ардақты ұлдары! Балаларымыз, ерлеріміз бен бауырларымыз! Өздеріңнің туған үйлеріңнен алған хатты қандай сезіммен оқысаңдар, бұл хатты сондай сезіммен оқыңдар, бауырлар! Бұл хатты сендерге жүздеген жыл тар кезең, тайғақ асудан сансыз азаппен өтіп, бақытқа жеткен барлық халқың жазып отыр. Сондықтан көзбен емес, көкірекпен, еліңді, жеріңді сүйген жүрегіңмен оқыңдар, туысқандар! Соғыстың қатаң тағдыры қайда апарса, сол жерде оқыңдар бұл хатты!

Майдан өлкесінде әрқашан көкжиектен күн көтерілгенде оған қараңдар да туған жерлеріңді еске алыңдар. Селеуі теңіздей тербелген Арқаның адырлы кең далаларын, алтын бұлағы ағылған Алтайдың асқар жоталарын, ақ бас Алатаудың жеміске толы сай-салаларын, соншалық кең туған жерлеріңдегі аталарыңның қасиетті қабірлерін, туған-өскен үйлеріңді көз алдарыңа келтіріңдер. Соларды жауға таптампаймыз, жауды

қайткенде жеңеміз деп ант етіңдер!» /«Sarbaz» сайтынан алынды/

Қазақ халқының майдандағы қазақ жауынгерлеріне жазған осы хаты – аса зор маңызы бар тарихи құжат. Хаттың қиын-қыстау кезеңде Отан мүддесін қорғап жазылған аса терең мазмұнын бүгінгі жастарымыз да, келер буын жеткіншектеріміз де білуге тиіс.

СТАЛИНГРАДТЫ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУДЕГІ ҚАЗАҚ ӘЙЕЛДЕРІНІҢ ЕҢБЕГІ

Сталинград үшін болған бұл айқас адамзат тарихында бұрын болып көрмеген – дейді тарихшылар. Орасан зор адам шығынын айтпағанда, бірнеше айға созылған үздіксіз аяусыз шайқастан қала толығымен қирап қалған. Бомба тимеген бірде бір ғимарат жоқ. Неміс фашистерін жеңген жеңістен соң қаланы қалпына келтіру емес, мүлдем қайта тұрғызу міндеті тұрды. Ол үшін алдымен қаланы қирандылардан тазарту керек болды. Соғыса жүріп батысқа бет түзеген әскерлердің басты мақсаты жауды өз орда-сына дейін қуып тастау болса, енді халық арасында «Еңбек майданы» деген ұранмен соғыс отына өртенген қалаларды тазартуға әйелдер мобилизациялана бастады. Өйткені сұрапыл соғысты бастан өткерген қалада жергілікті халық оқ пен аштықтан қырылып, тірі қалғандары бас сауғалап кеткен. Қазақ ауылдары Сталинградқа 300-500 шақырым жерде орналасқандықтан Сталинградқа жақын облыстардан Қазақстаннан көмек ретінде мал айдап апаратын. Ерлер майданда болғандықтан оны

да жаяу айдап апаратын әйелдер болды.

Ал жұмыс күші ретінде келген әйелдердің мұнда көргені түгелдей қираған қала мен әр жерде шашылып жатқан өлі денелер, талқаны шыққан соғыс техника-лары, жартылай опырыла құлап, шұрық-тесік жарты қабырғасы ғана үңірейіп тұрған үйлер...

«Жұмыс өте ауыр, таңертеңнен кеш-ке дейін жасайтынымыз – қара жұмыс. Қара күшке болмайтын жерлерді алды-мен тракторлар, танкілер келіп итеріп-итеріп кетеді де, әрі қарай қолдың күшімен көліктерге тиейміз, болмаса басқа жерге тасимыз. Ауыр кесектерді көтереміз деп, мертiгiп қалған әйелдер де арамызда аз болған жоқ», – деуші еді Сталинградқа ба-рып келген әйелдер. Ең жантүршігерлігі, қирандыларды аршу кезінде, үйінділер арасынан пәршеленіп, сасып бұзылып кет-кен талай марқұмның мәйіттері шыққан. Бөлек-бөлек жатқан қан-қан қол, не үзілген аяқтар, мылжаланған бастар... айта бер-се, сұмдық дейді. Арасында қарапайым тұрғындар да, солдат киіміндегілер де бар екен. Талай келіншектер бұл көріністерден кейін тамақтарын іше алмай, ісініп өліп қалғандары да болған.

СТАЛИНГРАДТЫ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУГЕ БАРҒАН ЖЕТІСУДЫҢ ӘЙЕЛДЕРІ

«Сталинград қырғынынан кейін қаланы қалпына келтіруге 1943-46 жыл-дары орталығы Алматы облысынан (Талдықорған облысы 1944 жыл), Жетісу облысы (2022 жыл), 14-18 жастағы бала-лар үйінің «өз еркімен» барған 10 қыздың есімдерін атай кетуді жөн көрдік.

Қаншайым Батыршина, Қаныбике Мырзатаева (Ақсу ауданынан), Андреев ауданынан Бибіш Батырбаева, Алакөл ау-данынан Нұрғайша Досбекенова, Шәрбану (әкесінің аты жазылмаған), Киров ауданы-нан (қазіргі Көксу ауданы) Оралбай Той-бекова, Жанархан Діқанбаева, Панфилов ауданынан Зейне Зардинова, Шарбанқыз Ақберова, Күмісхан Мұсаханова, Бипа Мырзағұлова.

Бұл жас қайсар, ержүрек қыздар қираған Сталинград батыр қаласында 1355 күн болған. Олар қазір «соғыс ардагері» деп аталды. Олардың ұрпақтары, анала-ры мен әжелері туралы естеліктер жаза-ды деген үміттемін. Жетісудың жауынгер ару қирандары туралы жинақ шығарылса жақсы болар еді. Әлі де зерттеп жазу ке-рек. Олардың өмірдерегі, тізімі әлі де шектеліп қалмайтындығын айтуымыз ке-рек», – дейді Жеңістің 80 жылдығына Жетісудың соғысқа қатысқан батырлары мен арулары және Сталинградты қалпына келтіруге қатысқан Жетісудың қыздары ту-ралы жазған тарихшы, өлкетанушы ағамыз Құлтай Нұрқалбайұлы.

АВТОРДАН: Отанды жаудан қорғап қалуда өмірін аямаған сол жылдардағы жауынгерлер рухы бүгінгі жастардың жүректерінен орын алып, елін жау-дан қорғай алатын батылдық пен ержүректік, қазақтың қанына сіңген намысқойлық бойларына дарыса қазақ елі үшін одан асқан қасиет пен арман жоқ шығар. Ал соғыста шейіт болған жауынгерлер ерлігін естен шығармай, аруақтарына бас иіп жүру - бүгінгі біздің парызымыз екенін ұмытпайық!

Баян ТАҢАТАРОВА

ҚАЗАҚТАР ТУРАЛЫ ҰЛЫ АДАМДАР НЕ ДЕГЕН?

- II Екатерина: «Қазақтар өздерінің кім екенін білсе, әлемді жаулап алады» деген екен.

- Семенов Тянь-Шанский қазақтар туралы:

«Бұларды оқытудың қажеті жоқ. Салт-дәстүрлері түгел тұнып тұрған білім!» деген екен.

Александр ФАДЕЕВ (1936 жылғы онкүндіктен кейін Всеволод Ивановқа айтқаны):

- Қазақ әні Москваны басып кетті ғой! Қазақтың қандай талантты ел екенін білгің келсе, «Қыз Жібегін» көр! Күләш Бәйсейітова артық-кемі жоқ - бұлбұл!

Тайып Ердоған – Түркия президенті:

- «Қазақтар мен түріктердің мемлекеттік шекараларының қиыспайтындығы да, елтаңбаларының бір-біріне ұқсамайтындығы да бір-бірінен бөле алмайды. Біз түбі де, тегі де бір халықпыз. Аталы тұқым ешқашан азып-тозбайды»

Намык Кемал Зейбек - Түркия Республикасының бұрынғы мәдениет министрі!

- «Қазақ халқының мәдениетінің, рухының қаймағы бұзылған жоқ. Тегі - сол тек, ол - «көк бөрі». Қанша дауыл соқсын, үсірік аяз шалсын қиындықтарды жеңіп, даламен де, қаламен де, жалпы әлеммен бірге үндестікте келе жатыр. Бұл көкжалдық емей немене?!»

Григорий Потанин, орыс ғалымы, «В юрте последнего киргизского ца-ревича»:

-Қазақтар – еті тірі, дені салауат-ты, өмірге іңкәр халық. Олар сауық-сайранды жаны сүйеді, ашық түсті киім-кешекті, өмірінде мереке, той-думандарды ұнатады. Өртістік өнер мен сәнді жасану жарыстары қазақтардың бойына атаққұмарлық нышанын да-рытуы да ықтимал, мұның өзі олар-ды француздарға ұқсататын секілді. Афиндықтар тәрізді қазақтар жаңалықты едеттен тыс ұнатады. Мейлі дала құнарының аңқасы кеуіп қалса да, мейлі табиғат шөлейтке төнген қатерге қарсы күресте дәрменсіз болса да, қазақ өмірі үшін халықтың рухани қан-тамырында күш-жігердің көл-көсір қайнар көзі бар, тек қазақтардың өздері осы қайнардан теріс айналмаса болғаны.

Герольд БЕЛЬГЕР:

- «Қазақтар «Мен қазақпын!» деген сөзді мақтанышпен айтуы керек!»

Николай Зеленд, ресейлік дәрігер:

- Қазақ – қызу қанды халық. Оның рухына жайсаңдық, ізгілік тән, ұдайы жайдары жүреді. Сергек әрі еліктегіш келеді. Жүйкесі көмбіс, ашуланбайды.

Бар ниетімен ақкөңіл, адал, басқаның қайғы-қасіретіне ортақтасқыш, қонақжай, салауатты және төзімді. Олардың бой-ында қатыгездік пен көкшілдік жоқ. Ұрыста немесе шабуыл кезінде ажал-мен бепте-бет келсе ешқандай абыр-жымайды. Мейілінше тату-тәтті өмір сүруді қалайды. Әйелдері иманжүзді, ақылды. Түркі халықтарының ішіндегі ең суретшіл, образды тіл – қазақ тілі. Қазақтар өзінің шешендігімен, әсем ауыз әдебиетімен де даңқты.

Италияның қазіргі заманғы кәсіпкері Ренальо Гаспирин:

- «Мен әлемнің 141 елін аралаған адаммын. Солардың ішінде өз мемлекетінде өз тілінде өмір сүре алмай отырған бейшара халықты көрдім. Олар - қазақтар», - деп жазыпты.

Д.У. Уарделл, ағылшын инженері:

- Қазақтар – ержүрек, еріндікті сүйетін халық. Олар достарына ақкөңіл де, қонақжай, алайда жауларына аяу-сыз. Оларға табиғат шешендік пен әзіл-мысқыл сезімін молынан сыйлаған. Ұлға үлкенді құрметтеу, екеге әкелік борышын сезіне білу қасиеті тән.

Юджин Скайлер, американдық дипломат, ғалым:

- Қырғыздар (қазақтар) басқа да азияттық халықтарға қарағанда бейне бір бала мінезділігімен ерекшеленеді. Олармен өте жақын танысқаннан кейін қырғыздарды (қазақтарды) құрметтемеуге, жақсы көрмеуге ешқандай шараң қалмайды. Орта Азия-да тұрған барлық адамдар - қырғыздар (қазақтар) басқа тайпалардан жоғары тұр.

Э.С. Вульорсон:

- Қазақ сияқты ән мен жырды қастерлейтін халықты табу қиын. Кең жазирада жүйткіп жүретін бұл халық бір ауылға келгенін әнмен білдіреді. Қуаныш-қайғысының бәрі әнмен өріледі. Әншілерін өте жоғары бағалайды. Ер-лерден әйелдер де қалыспайды.

Адольф Янушкевич, поляк зерттеушісі (Дневник и письма из пу-тешествия по казахским степям).

- ...Қазақтардың ойлау қабілетінің кереметтігіне барған сайын көзім жетті. Әр қазақ өз шаруасын жете түсіндіреді. Бірнеше күн бұрын өзара дауласқан екі партияның қақтығысына куә болдым. Сонда Демосфен мен Цицерон жайлы өмірі естімеген шешендерге таң қалып, қол соққанмын. Сонда бұлар қалайша тағы, жабайы болмақ? Жо-жоқ, Имандай шыным! Тәңірім бойына осынша қабілет дарытқан халық өркениетке жат болып қалуы мүмкін емес.

(дереккөз: ғаламтордан)

Қызылордада өткен V Ұлттық Құрылтай туралы ғаламтордағы пікірлерді қарап, өз ойымды білдіргім келеді. Жалпы, халық арасында бұл құрылтайға деген қызығушылық үлкен болды. Әлеуметтік желілерде көп адам оның маңызды әрі қажет іс-шара екенін айтып жатыр. Көпшілігі құрылтайда айтылған идеяларды қолдап, оларды елдің дамуы үшін пайдалы деп бағалап отыр.

РЕФОРМАЛАР ТЕК ҚАҒАЗДА ҚАЛМАЙ, НАҚТЫ ЖҮЗЕГЕ АСУЫ КЕРЕК

Мысалы, заң шығару жүйесін оңтайландыру, депутаттар санын азайту, шешім қабылдау жылдамдығын арттыру сияқты ұсыныстар көпке түсінікті және қолайлы болып көрінді. Халық бұл өзгерістердің парламенттің жұмысын жеңілдетіп, бюрократияны азайтып, шешімдерді жылдамырақ қабылдауға мүмкіндік беретініне сенеді. Сонымен қатар, білім, денсаулық сақтау, әлеуметтік саясат, жергілікті дамуды қолдау сияқты мәселелер де ашық талқыланды деп жазылып жатыр. Бұл халыққа өзекті және маңызды тақырыптар

болғандықтан, пікірлерде оларды қолдаушылар көп. Дегенмен кейбір қолданушылар парламенттің құрылымын өзгерту сияқты ірі реформаларға қатысты өз алаңдаушылығын білдірген. Олар бұл шешімдерді асығыс қабылдаудың дұрыс еместігін айтып, қоғаммен кеңінен талқылап барып, нақты қадамдар жасау керектігін айтып жатыр. Сонымен қатар, кейбіреулер құрылтайдан кейін нақты қандай шешімдер қабылданатыны мен олар қалай жүзеге асатыны туралы толық ақпараттың жоқтығын атап өтті. Бұл

да халық арасында пікірталас тудырып жатыр. Жеке пікірім бойынша, құрылтай – елдің болашағы үшін маңызды қадам. Онда халықтың мәселелері мен қажеттіліктері ескеріліп, дамудың нақты бағыттары талқыланды. Мұнда халық өз ой-пікірін ашық айтып, ұсыныстарын жеткізе алуы керек. Бұл – демократиялық әрі ашық диалогтың көрінісі болады. Алайда, мұның барлығы нақты нәтиже беруі үшін кейінгі қадамдар да маңызды. Ел басқарудағы реформалар тек қағазда қалмай,

нақты жүзеге асуы керек. Сол үшін халықпен ашық қарым-қатынас, талқылау және ақпараттық қолжетімділік өте маңызды. Егер бұл жүзеге асса, құрылтайдың әсері ұзақ мерзімді әрі тұрақты болады. Қорыта айтқанда, Қызылордадағы құрылтай халыққа үміт сыйлады, бірақ нәтижелерін көргенге дейін кейбір адамдар сақтықпен қарауды жөн санап отыр. Позитивті бағыттары көп, бірақ іске асуы қоғамның толық қатысуымен ғана мүмкін болады деп ойлаймын. **Әділет ҚЫДЫРҒАЛИҰЛЫ, Қала тұрғыны**

ӨЗГЕРІС ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТПЕК?

ҚЫЗЫЛОРДАДАҒЫ 5-ШІ ҚҰРЫЛТАЙДА «ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ЛАУАЗЫМЫН ЕНГІЗУ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК КЕҢЕСШІ ЛАУАЗЫМЫН ЖОЮ ТУРАЛЫ» ТАҚЫРЫП ҚОЗҒАЛҒАН БОЛАТЫН. ОҒАН ХАЛЫҚТЫҢ ОЙЫ САН ТҮРЛІ.

Қазір 20 қаңтар 2026 жылы Қызылорда қаласында өткен бесінші Ұлттық құрылтайда вице-президент лауазымын енгізу және мемлекеттік кеңесші лауазымын жою туралы ұсыныс қоғамда қызу талқыланып жатыр. Бұл туралы билік пен ақпарат құралдары хабарлап жатыр, ал халық пікірі әлі нақты сауалнама немесе референдум деңгейінде жиналған жоқ, бірақ медиа мен сарапшылардың талқылауы арқылы белгілі қоғамдық реакцияның бірнеше негізгі бағыты бар екенін аңғардық.

НЕГІЗГІ ҚОҒАМДЫҚ ПІКІРЛЕР МЕН ТАЛҚЫЛАУЛАР

Қолдаушылар:

Кейбір азаматтар мен сарапшылар бұл реформаны қолдайды, өйткені вице-президент институты басқарудың айқын құрылымын қалыптастырып, билік міндеттерін бөлісу арқылы мемлекет басқаруын тиімді етуі мүмкін деп есептейді. Бұл – қазіргі заманғы мемлекеттер тәжірибесіне жақындау ретінде қарастырылуда. Вице-президенттің міндеттері мемлекеттік кеңесшінің кейбір өкілеттіктеріне ұқсас болғанымен, оған қосымша Президентті уақытша алмастыру мүмкіндігі берілетінін айтып, бұл позицияны жауапкершілігі жоғарырақ функция деп бағалайтындар бар.

Сыншылар мен сақ көзқарастар:

Басқа бір бөлігі бұл өзгерістердің маңыздылығын түсінгенімен, оның қандай нақты нәтиже беретінін білмейді және реформалар туралы толық түсінік жоқ екенін айтады. Кейбір адамдар «осындай ірі өзгерістерді тек қана билік тарапынан ұсыну жеткіліксіз, халықтың нақты пікірі де есепке алынуы тиіс» деп санайды. Олардың айтуынша, бұл бағыттағы өзгерістер референдум арқылы бекітілуі қажет.

Сарапшылар атап өткендей, бұл өзгеріс кезең-кезеңімен жүзеге асырылады және жаңа лауазымның нақты өкілеттіктері Конституцияда айқын жазылмайынша халықтың толық бағалауы қиын болатыны туралы пікірлер де бар. Сонымен бірге, халықтың бәрі де білмейді немесе әлі ақпаратты толық меңгеріп жатқан жоқ – бұл реформалар әлі де қоғамдық талқылауға ашық.

Қорытындылай келгенде, қазіргі таңда халықтың нақты пікірі толық көрсетілген жалпыхалықтық зерттеу жүргізілмеген, бірақ медиа мен сарапшылар арасында пікірталас қызу жүріп жатыр. Кейбіреулер реформаларды қолдаса, басқалары олардың нәтижесін күтіп отырғанын айтады. Осы реформаларға қатысты толық қоғамдық бағалау мен шешім соңында референдум арқылы жүргізілетін өзгерістерден кейін ғана нақты көрінеді.

Сания ЕРНЕСҚЫЗЫ,
Жқ-311

ХАЛЫҚ КЕҢЕСІ – ХАЛЫҚ ПЕН БИЛІКТІ БАЙЛАНЫСТЫРУШЫ

ЖАҢА ИНСТИТУТ РЕТІНДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ХАЛЫҚ КЕҢЕСІН ҚҰРУ ИДЕЯСЫ ҚОҒАМДА ТҮРЛІ ПІКІР ТУҒЫЗЫП ОТЫР. АТАУЫ АЙТЫП ТҰРҒАНДАЙ, ХАЛЫҚ КЕҢЕСІ – ЕҢ АЛДЫМЕН ХАЛЫҚТЫҢ ҮНІН ЖЕТКІЗЕТІН, АЗАМАТТАРДЫҢ ТІКЕЛЕЙ ҚАТЫСУЫНА НЕГІЗДЕЛГЕН АЛАҢ БОЛУЫ ТИІС. ЕГЕР БҰЛ ҚҰРЫЛЫМ ШЫН МӘНІНДЕ ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ИНСТИТУТ БОЛАМЫН ДЕСЕ, ОНДА ОЛ ЖАБЫҚ КАБИНЕТТЕРДЕ ЕМЕС, ҚОҒАММЕН АШЫҚ ДИАЛОГ АРҚЫЛЫ ЖҰМЫС ІСТЕУІ ҚАЖЕТ.

Бүгінде ел азаматтары шешім қабылдау үдерісінен шет қалып отырғанын жиі айтады. Сондықтан Халық кеңесі формалды органға айналмай, халықтың нақты ұсынысы мен сынын еститін тетікке айналуы маңызды. Кеңес құрамына тек лауазымды тұлғалар емес, қарапайым азаматтар, сарапшылар, өңір өкілдері енуі керек. Өйткені халықтың мәселесін халықтың өзі жақсы біледі.

Халық кеңесі деген атаудың өзі көп үміт тудырады. Аты айтып тұрғандай, бұл жер халықтың ойын айтуына, мәселесін жеткізуіне арналған болуы керек. Бірақ егер ол тағы да тек жоғары жақтағылар жиналып, өзара сөйлесетін орынға айналса, онда қарапайым адамдар үшін одан еш пайда болмайды.

Қазір көп адам «бізден ешкім сұрамайды» деп ренжиді. Қандай шешім қабылданып жатқанын да, неге солай болғанын да білмейміз. Сол себепті Халық кеңесі халық пен биліктің арасындағы көпір болуы керек. Адамдар өз ойы мен ұсынысын ашық айта алатын, ал билік сол сөзге құлақ асатын алаңға айналса ғана оның мәні болады.

Кеңес құрамында тек сенеуніктер емес, әр салада жүрген қарапайым адамдар болғаны дұрыс. Мұғалім, дәрігер, кәсіпкер, студент, ауылда тұратын азамат – бәрінің айтары бар. Өйткені елдегі шынайы проблеманы кабинетте отырғандардан гөрі, күнде сонымен бетпе-бет келіп жүрген халық жақсы біледі.

Тағы бір маңызды нәрсе – ашықтық. Кеңесте не талқыланып жатқанын халық біліп отыруы керек. Жиналыстар жабық өтпей, айтылған ұсыныстар жоғалып кетпей, нақты нәтиже берсе ғана адамдар сенеді. Әйтпесе «тағы бір қағаз жүзіндегі орган» деген ой қалыптасады.

Егер Халық кеңесі шынымен халық үшін құрылса, онда халықтың қатысуы жай ғана сөз емес, нақты іс болуы тиіс. Адамдардың пікірін естіп, есепке алып, кем дегенде жауап беріп отырса – соның өзі үлкен қадам. Себебі қоғам билікке сену үшін, билік ең алдымен халықты тыңдауы керек.

Айым САБЫРЖАН,
Жқ-311

БІР ПАЛАТАЛЫ ПАРЛАМЕНТ: ЖАҢҒЫРУ МА, ӘЛДЕ СЫН – ҚАТЕР МЕ?

ҚАЗАҚСТАНДА САЯСИ ЖҮЙЕНІ ЖАҢҒЫРТУ, МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ТИІМДІ ЕТУ МӘСЕЛЕСІ ЖИІ ТАЛҚЫЛАНУДА. МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ҚҰРЫЛТАЙДАҒЫ СӨЗІНДЕ КӨТЕРІЛГЕН РЕФОРМАЛЫҚ БАҒЫТТАР ҚОҒАМДА ЖАҢА ПІКІРТАЛАСТАРҒА ЖОЛ АШТЫ. СОНЫҢ БІРІ - БІР ПАЛАТАЛЫ ПАРЛАМЕНТ ҚҰРУ ИДЕЯСЫ.

Бүгінгі екі палаталы парламент жүйесінде заң қабылдау үдерісі күрделі әрі ұзақ уақытты талап етеді. Мәжіліс пен Сенат арасындағы келісім, бірнеше кезеңнен өтетін талқылаулар кейде нақты шешімдердің созылып кетуіне әкеледі. Ал бір палаталы құрылым жағдайында бұл үдеріс жеңілдеп, шешім қабылдау жылдамдайды. Бұл халықтың күнделікті мәселелеріне жедел әрекет етуге мүмкіндік береді.

Мемлекет басшысының сөзінде айтылғандай - басқару жүйесін халыққа қызмет ететін тетікке айналдыруды басты мақсат ретінде қояды. Бір палаталы парламент дәл осы қағидатқа сай келеді. Себебі мұндай құрылымда депутаттардың жауапкершілігі артады, әрбір халықтың сөзі сөйленіп, сенімі күшейеді.

Сонымен қатар, бір палаталы пар-

ламент - қаржылық және әкімшілік тұрғыдан үнемді жүйе. Екі палатаны ұстауға кететін шығын азайып, сол қаржы әлеуметтік салаларға, білім, медицина, инфрақұрылымға бағытталуы мүмкін. Бұл да қоғам үшін маңызды қадам болмақ.

Алайда бұл бастаманың қиын тұстары да жоқ емес. Бір палаталы жүйеде қабылданатын шешімдердің жеткілікті деңгейде сарапталмай қалу қаупі бар. Заңдардың сапасы төмендеуі, кейбір маңызды мәселелердің үстірт қаралуы мүмкін.

Сарапшылардың пікірінше, мұндай өзгерістердің табысты болуы тек құрылымдық реформаға емес, саяси мәдениеттің деңгейіне, азаматтық қоғамның белсенділігіне және халықтың

билікке деген сеніміне тікелей байланысты.

Менің ойымша, Бір палаталы парламент - біржақты бағалауға келмейтін күрделі бастама. Ол әрі мүмкіндік, әрі сын-қатер. Бұл өзгерістің нақты нәтижесі палата санына емес, мемлекеттік басқарудың ашықтығына, әділеттілігіне және халық алдындағы жауапкершілігіне байланысты болмақ. Сондықтан мұндай реформа кең қоғамдық талқылаумен, сараптамалық негізде және кезең-кезеңімен жүзеге асырылғанда ғана оң нәтиже береді деп ойлаймын.

Дария ТАСҚЫНҚЫЗЫ,
Жқ-311

Бейсенбі - Четверг, 5 ақпан

 ХАБАР
05.00 «Cover show» 06.00, 19.00 Новости 06.30, 21.30 Жаңалықтар 07.00 «Оян!» 09.00 Жер-жаһан 09.10 «Біздің назарда» 09.30, 19.30 Телехикая «Шырмалған тағдыр» 11.30 Телехикая «Жолдар» 12.30 «ОйнаQ» 14.00 «Культурный контекст» 14.20 Пульс планеты 13.30 «Өзекті» 14.30 Мультсериал «Турбозавры» 15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь» 17.00, 23.30 Сериал «Триггер новый» 22.00 Худ. фильм «НВП ағай»

ЕВРАЗИЯ
--

06.00 «Паутина» 07.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 08.30 «Доброе утро, Казахстан!» 10.00 «Жить здорово!» 10.50 «Модный приговор» 11.50 Худ. фильм «Один день лета» 14.00 «Жаңалықтар» 14.30 «Qoslike» 18.30 «Басты жаңалықтар» 14.15 «Новости» 20.00 «Главные новости» 19.00 «Koremiz-шоу» 20.30 Сериал «Потерянные» 01.00 Сериал «Личная жизнь следователя савельева» 02.40 «Жаңалықтар» 02.55 «Новости» 03.10 «Koremiz-шоу» 03.55 «Басты жаңалықтар»
--

КТК
--

07.05 кешкі жаңалықтар 07.25 «әнім сен едің» 07.35 «қаралы жесір» 09.30 вечерние новости 10.10 Сериал «Закон Тайги» 12.10 Сериал «Гром среди ясного неба» 14.20 16.30 Сериал «Тест на беременность» 18.30 Сериал «Однажды в Чукурова» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.40 Сериал «Гром среди ясного неба» 23.40 Сериал «Закон Тайги» 01.30 Сериал «Тест на беременность» 03.00 «Қаралы жесір» 04.40 «Әнім сен едің» 06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 08.50 «Әсем әуен» 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Әсем әуен» 10.15 К/ф «Тентек тілшілер» 11.05 «Әсем әуен» 11.40 Д/ф «Агронаука ресурс или обуза?»
--

Жексенбі - Воскресенье, 8 ақпан

 ХАБАР
05.00, 01.00 ҚР Өнұраны 05.00 Жеті қазына» 07.00 «Алғашқы» 08.00 Концерт «Жолдар,жолдар» 10.10 Мультфильм «Большой собачий побег» 11.25 Мультсериал «Турбозавры» 12.00 Худ. фильм «Последний рубежек» 14.00 «Өмір өрнегі» 15.15 «Келінжан-5» 17.30 Худ.фильм «Бесбармақ» 19.00 «7-күн» 19.40 Глобальные события 20.00 «Қызық times» 23.00 Худ.фильм «Хулиганы-3» 22.45 Әсем әндер 23.15 Концерт «Қара бала»

ЕВРАЗИЯ
--

06.00, 03.40 «Тамаша city» 07.05, 02.10 «Паутина»
--

Жұма - Пятница, 6 ақпан

 ХАБАР
05.00, 01.00 ҚР Өнұраны 05.00 «Cover show» 06.00,19.00 Новости 06.30,21.30 Жаңалықтар 07.00 «Оян!» 09.00 Жер жаһан 09.10 «Арнайы репортаж» 09.30,19.30 Телехикая «Шырмалаған тағдыр» 11.10 Худ. фильм «Нвл ағай» 12.40 «ОйнаlQ» 13.30 «Өзекті» 14.00 «Нородный контроль» 14.20 Пульс планеты 14.30 Мультсериал «Турбозавры» 15.00 Сериал «Моя прекрасная жизнь» 17.00,23.00 Сериал «Стажер» 22.00 «Қоғам пікірі» саяси ток-шоуы

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Паутина» 07.00 «Қайырлы таң.Қазақстан» 08.30 «Доброе утро.Казахстан» 10.00 Жить здорово!» 10.50 «Модный приговор» 11.50 Худ.фильм «Ускользящая жизнь» 14.00,02.00 «Жаңалықтар» 14.15.02.15 «Новости» 14.30«Qoslike» 18.30.03.15«Басты жаңалықтар» 19.00.02.30 «Koremiz-шоу» 20.00«Главные новости» 20.30 «Парламент online» 20.55 «Поле чудес» 22.10 Сериал «Преимущество двух слонов»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны 07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25 «Әнім сен едің», ойын-сауық 07.35 «Қаралы жесір» өзбек телехикаясы.С субтитрами на русском языке 09.30 Вечерние новости 10.10 Сериал «Закон тайги» 12.10 Сериал «Гром среди ясного неба» 14.20 Сериал «Тайны» 16.30 Худ.фильм «Жена рабин-зона» 18.30 Сериал «Однажды в Чукурова» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.40 Сериал «Противостояние» 01.30 Худ.фильм «Жена рабин-зона» 03.10 «Қаралы жесір» өзбек телехикаясы.С субтитрами на русском языке (қайталау) 04.50 «Әнім сен едің», ойын-сауық (қайталау) 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)

ЖЕТІСУ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 08.50 «Әсем әуен» 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Әсем әуен» 10.05 К/ф «Қорқытпаңдаршы»

14.00 Сериал «Однажды в Чукурова» 18.30 «Шаншар» әзіл мен ән думан кеші 21.00 «Портрет недели» с Артуром Платоновым 22.00 Худ.фильм «Инсайд» 00.00 «Было дело» документальный детектив 00.40 «Путь к себе.Воспитание по-казахски и по-французск:в чем сходство» 01.30 «Қызметіңізге әзірміз»өзбек фильм 02.40 «Қарапайым Ханшайым» докудрама 03.30 «Шаншар» әзіл мен ән думан кеші (қайталау)

ЖЕТІСУ
--

07.05 «Әсем әуен» 09.00 «Апта» (қаз) 10.00 «Апта» (рус) 11.00 «Шашу» 11.45 Д/ф «Бекзат өнер» 12.00 «DARA LINE»

11.05 «Әсем әуен» 11.35 Д/ф «Су» 12.00 «Әу» де» 12.40 «Әсем әуен» 13.05 «19 регион» 13.40 «DARA LINE» 14.30 «Таза мекен» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Шашу» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 К/ф «Туған күніңізбен, Анашым» 17.00 «Бір шәугім шай» 17.30 «Әсем әуен» 18.00 «Әсем әуен» 19.00 «Жетісу жақұты» 19.35 «102» сообщает» 20.00 «Әсем әуен» 20.05 Д/ф «Су» 20.30 Қорытынды жаңалықтар 21.00 Д/ф «Сеть ненависти» 21.20 «Әсем әуен» 21.30 Итоговые новости 22.00 «Келін BATTLE»

31 КАНАЛ
--

05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ 06.00, 04.00 «Әзіл студио» ойын-сауық 06.30, 05.20 «Ризамын» 07.00,20.00 Информбюро (рус, каз) 08.00, 00.00 «31 әзіл» ойын-сауық 09.00 «Саумал» 09.20,03.40 «Tik Tok show» ойын-сауық 09.30 Мультсериал «Губка Боб» 10.20 Мультсериал «Пингвины Мадагаскара» 11.10 Мультсериал «Кунг-фу панда» 12.00 Худ.фильм «Человек-Паук:Через вселенные» 14.00 Худ.фильм «Бандитки» 15.40 Худ.фильм «Терминатор-2:Судный день» 18.10 Кино.Ноа Рингер в фэнтези «Повелитель стихии» 21.00 Худ.фильм «Терминатор:Темные судьбы» 23.10 «Өке» телехикаясы 03.20 «Time Vine» ойын-сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.30 Телевикторина «BALA BATLLE» 05.00 «What s up» ойын-сауық

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран 06.02,02.20 Жаңалықтар 06.30,02.45 Новости 07.00,22.40 Телехикая «Үзілген жапырақтар» 08.30 «Пороро» мультхикая 09.30,12.50,17.50 Мультсериал «Ну,Погоди» 10.00,18.30 Сериал «Великолепный век. Хюррем» 11.00,20.50 Сериал «Ветренный» 13.00 Жаңалықтар 13.15 Новости 13.30 Сериал «Султан Разия» 15.30 Т/х «Кек қуған сұлу» 16.30 «Тақиясыз періште» 18.00 Жаңалықтар. Тікелей эфир 19.30 Новости. Прямой эфир 20.00 Сериал «Черная любовь» 00.30 Сериал «Мсть женщины» 01.20 Әзілің жарасса 03.10 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы 04.00 Жарқыраған жұлдыз 04.50 Қызықты weekend 05.30 Телехикая «Өсекшілер»

12.55 «Әсем әуен» 13.40 «Дала сыры» 14.00 «Келін BATTLE» 16.10 «Әсем әуен» 16.45 Д/ф «Бекзат өнер» 17.00 «Шашу» 17.40 «Әсем әуен» 18.00 «Единый народ» 18.30 «Әсем әуен» 19.30 «Арнайы репортаж» 20.00 «Бір шәүгім шай» 20.35 «Әсем әуен» 21.00 «Уғғәй melody» 22.00 «Әсем әуен» 22.30 Д/ф «Маленькие большие люди» 23.00 «Әсем әуен»
--

31 КАНАЛ
--

05.58 ҚР Өнұраны 06.00, 04.40 «Әзіл студио» ойын-сауық 07.00 «Күліп All» ойын-сауық 07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық 08.00 Худ.фильм «Семейка Адамс-2»
--

Сенбі - Суббота, 7 ақпан

 ХАБАР
05.00, 02.00 ҚР Өнұраны 05.00 «Жеті қазына» 07.00 «Алғашқы» 08.00 Концерт «Арқада салған ән қандай..» 10.00 Мультфильм «Робин-зон Крузо:Очень обитаемый остров» 11.20 Мультфильм «Турбозавры» 12.00 Худ.фильм «Хулиганы-3» 13.30 Әсем әндер 14.00 Жекпе-жек айтыс 15.30 «Қызық times» 16.45 «Келінжан-5» 17.45 Телехикая «Жолдар» 19.00 «7 күн» 19.40 Жұмыр жер 20.00 «Cover show» 22.00 Худ.фильм «Последний Рубеж» 00.00 Концерт. Заттыбек Кепболсынұлының жеке шығармашылық кеші

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша city» 07.30, 03.00«Паутина» 08.50 Сериал«Дела житейские-6» 12.30 «Qаймақ» 13.10 «Три аккорда» 15.00 Сериал «Нарушение правил» 19.00 «Koremiz-шоу» 20.00 «Асау жаңалықтар» 20.35 «3аң мен ел» 21.00 Сериал «Магомаев» 01.00 Ночной кинотеатр. «Рэкетир 2» 03.40 «Тамаша city»

КТК

07.00 ҚР Өнұраны 07.05, 06.10 «Әнім сен едің» ойын-сауық 07.30 «Қаралы жесір» өзбек телехикаясы.С субтитрами на русском языке 09.30 Вечерние новости 10.10 Сериал «Противостояние» 14.00 Сериал «Однажды в Чукурова» 18.30 «Абай Бегейдің ән кеші» Тұсаукесер 21.00 Сериал «Одно лето и вся жизнь» 00.30 Сериал «Противостояние» 03.50 «Кешірім» өзбек фильм 05.30 «Қарапайым Ханшайым» докудрама

ЖЕТІСУ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» 08.50 «Әсем әуен» 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Әсем әуен» 10.10 К/ф «Квартиранттар» 11.05 «Әсем әуен» 11.35 Д/ф «Орта дәліз» 12.00 «Біздің толқын» 12.50 «Әсем әуен» 13.05 М/ф «Отырар дастаны»
--

09.30 Кулиарная программа «Готовим с Адель» 10.00 Телевикторина «TeleBingo» 10.30,01.30 Реалити-шоу «New me» 11.00 «Саумал» 11.20,03.00 «TikTok show» ойын-сауық 11.30 Худ.фильм «Человек паук: через вселенные» 13.30 Худ.фильм «Лови волну-2» 15.00 Колин Фаррел в фэнтези «Дамбо» 17.00 Худ.фильм «Вечные» 19.50 Худ.фильм «Экипаж» 22.20 Худ.фильм «Планета обезьян: революция» 01.30 «31 әзіл» ойын-сауық 03.30 «Тамаша vine» ойын-сауық 03.50 «1001 Әзіл» ойын-сауық 04.00 Телевикторина «BALA BATLLE» 04.30 «What's up?» 05.30 «Ризамын»

13.15 М/ф «Бәйдібек би» 13.35 «Әсем әуен» 14.00 «Жетісу жақұты» 14.35 «102» сообщает» 15.00 «Аман болайық» 15.40 «Әсем әуен» 16.35 Д/ф «Орта дәліз» 17.00 «Шашу» 18.00 «Әсем әуен» 19.00 «Ұлт ұяты» 20.00 «Дала сыры» 20.15 «Әсем әуен» 20.30 «Апта» 21.30 «Апта» 22.30 Д/ф «Жауынгер» 23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ
--

05.58 ҚР Өнұраны 06.00, 04.40 «Әзіл студио» ойын-сауық 07.00 «Күліп All» ойын-сауық 07.30 «Тәтті шоу» ойын-сауық 08.00 Мультсериал «Губка Боб» 09.10 Мультсериал «Кунг-фу панда» 10.00 Кулиарная программа «Готовим с Адель» 10.30,11.20 «45-тің қалжыңы» 11.00 «Саумал» 12.10 Худ.фильм «Бобби» 15.00 Худ.фильм «Семейка Адамс-2» 16.40 Худ.фильм «Лови волну» 18.20 Колин Фаррел в фэнтези «Домбо» 20.20 Худ.фильм «Вечные» 23.10 Худ.фильм «Малышка на миллион» 01.40 «Bizdin show» ойын-сауық 03.00 «31 әзіл» ойын-сауық 03.30 «Тамаша line» ойын-сауық 05.00 «1001 Әзіл» ойын-сауық 05.10 Телевикторина «BALA BATLLE» 05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран 06.02 Т/х «Зың-зың Күлпаш» 06.40 Цифрлық гигиена 06.50 Мультсериал «Ну-Погоди» 07.00 Телехикая «Үзілген жапырақтар» 08.30 Мультсериал «Пороро» 09.20 Janakez.Бағдарлама 10.00,18.00 Сериал «Великолепный век. Хюррем» 10.00, 20.00 Сериал «Черная любовь» 11.00,20.50 Сериал «Ветренный» 12.50 «Ән мен әнші» коенцерттік бағдарлама 14.30 Худ.фильм «Кузинец моего счастья» 16.30 Мультфильм «Книга джунглей» 22.40 Үзілген Жапырақтар 23.20 «Интуиция» Музыкалық шоу 01.20 Әйгерім Сейфолланың сырласуы 02.20 Жарқыраған жұлдыз 03.20 Қызықты weekend 04.10 Япырай 05.00 Т/х «Өсекшілер»
--

7 КАНАЛ

06.00, 05.50 Өнұран 06.02 Т/х «Зың-зың Күлпаш» 06.40 Цифрлық гигиена 06.50 Мультсериал «Ну-погоди» 07.00,22.40 «Үзілген жапырақтар» 07.50 Мультсериал «Пороро» 08.10 Худ.фильм «Кузинец моего счастья» 10.00,18.00 Сериал «Великолепный век. Хюррем» 12.00,20.50 Сериал «Ветренный» 13.50 «Әзіл әлемі» концерттік бағдарлама 14.40 Мультфильм «Книга джунглей» 16.10 Мультфильм «Рапунцель. Запутанная история» 20.00 Сериал «Черная любовь» 23.20 Худ.фильм «Значит война» 01.10 Әйгерім Сейфолланың сырласуы 02.10 Жарқыраған жұлдыз 03.10 Қызықты weekend 04.00 Япырай 05.00 Т/х «Өсекшілер»

ШАХИЗАДАНЫҢ ҚҰЛЫРСЫ...

Жалғасы. Басы өткен нөмірде

Өңгімеміз әрі қарай жараспайтындығы анық. Мүмкін оның жанын жаһанамға жібермек пе? Басын жұлып алмақ па? Оны не істемек және неліктен жарты сағат? Бұл сұрақтар маған ешқашан тыныштық бермейтін шығар, тегі...

— Баретта Агатовна! Менің орынбасарым бар - бұрынғы сыртқы бақылау қызметінің мықты маманы. Мен онымен кеңесейін. Одан кейін осы полковник Ахметов төртеуіміз кездесіп сөйлесейік, мүмкін бірдеңе ойлап тауып, бір ортақ шешімге келерміз. Айтпақшы, сіз оны неліктен осы уақытқа дейін полиция органдарына ресми түрде хабарламадыңыз?

— Абылай Өзімханұлы, сіз аяқ астынан аңқау бола қалғаныңыз қалай? Біріншіден, егер олар қаласа, оны әлдеқашан ұстап әкелер еді. Өйткені, ол жасырынып та жүрген жоқ. Екіншіден, ол маған жарты сағатқа ғана қажет.

— Неге? Сіз онымен не істейсіз?
— Ол менің шаруам. Мені тергей бермесеніңші, өтінемін.

Полковник Қайсенов ойланып қалды: «Енді қалай? Неге солай болмасқа? Ол хайуан жазықсыз адамның қанын төгіп, жанын қиған баскесер қылмыскер ғой... Бірақ ол сол жарты сағат ішінде онымен не істегісі келеді екен?»

— Баретта Агатовна, *(Құдайға шүкір, абиыр болғанда, оның есім-соы қалай аталатыны есіне түсті)* біз сіздің ұсынысыңызды қабылдадық делік. Бізді қандай да бір заңсыздық, қылмыстық оқиғаға тартпайтындығыңызға кепілдік қайда?

— Құдай-ау, Абылай Өзімханұлы, сіз адамдар туралы неге жаман ойлайсыз? Мен сізге жөні түзу, ұяты бар адамның уәдесін беремін. Екіншіден, полковник мырза, сіздің алдыңызда әйел адам тұрғанын есіңізден шығармаңыз...

— Мақұл, Сіз айтсаңыз болды, қатырамыз...

КӨНІЛМНІҢ КӨГІЛДІР КӨКТЕМІ...

...Көктем... Менің өмірімдегі тағы бір көктем. Жас кезімдегідей, жүрек жарықтық дүрс-дүрс соғып, әлденені аңсайды. Бір жақсылық күтеді. Ет - жүрек сол жақсылықтың

боларын алдын ала болжайды. Сезімтал жүрек кез келген қуанышты оқиғалардың боларын алдын ала сезіп, біледі. Мүмкін ол — көктемдегі күндей көрікті әйел болар... Сол әйел болуын қалап, әр дыбысты елегізе тыңдап, көктем — әйелдің саған берер қуанышты ләззатын сағына, асыға күтесің. Ия, ол әйел — көңілімнің көгілдір көктемі - өзімнің сүйікті жарым Өсел. Жиырма жылдық ерлі-зайыпты өмірімізде маған алтын асықтай екі ұл мен алтын бұрымды қызымды туып берді. Өрине, құдіреті күшті Құдайдың қалауымен ғой...

Шүкір, тұла бойы тұңғышымыз — Медхат Университетті «Қызыл дипломмен» тәмамдап, IT саласында, заман ағымына қарай, жеке кәсіпкерлікпен айналысады. Екінші ұлым — Қасым да ЖОО-да студент, өркетотай кенжеміз Еркеназ Алматы қаласындағы НИШ-тің (Назарбаев интеллекті мектебі) 9 — сыныбының озат оқушысы. Сүйіктім — Өсел — елге танымал адам жанының арашашысы — дәрігер. Міне, көктем келген сайын жанұялық үрдіс бойынша

бала-шағамен Қапшағай көлінің жағасына келіп, айран-асыр қуанышпен демалып жатырмыз. Бәрі ынтымақ, сыйластық пен ауызбіршіліктің арқасы ғой, тәуба!» - деп, ойлаған Абылай Қайсенов, ерекше бірдеңе ойына түсті ме, жылы жымып қойды...

«...Ия, сонда ғой, Өселім медицина Университетінің 4-ші курсында оқып жүргенінде, «жалынан сипатпайтын» асау тайдай, мені соңынан салпақтатып қойғаны. Сонда оның айтар уәжі: «Оқу бітірмейінше тұрмысқа шықпаймын!» деген сөз. Содан бір «свидания» кезінде: Бізде дәрігер бір қыз бар, Десе болар - жұлдыз бар. Ол жоқ жерде жүрегім - Бірде жалын, бірде ызғар — деп, үздіге әндеткенім. Өселім өңі бұзылып, үн-түнсіз, терең ой құшағына оранып кеткен...

Ақтарып жан сырымды, Айтпақ едім шынымды. Батылым бармай, қыз өзі, Қашан ұғар мұңымды... — деп, әнді

аяқтай бергенім сол еді, Өселім ботадай боздап, мойынымнан құшақтай алғаны! «Мен де сені сүйемін, Абылай! Сенің бұлайша үздігіп, қиналып жүргеніңе жаным ашып, жүрегім ауырып кетеді! Мейлі, қосылып алып, оқуды әрі жалғастыра беремін» дегені, көз жасын тоқтата алмай. Менің де жанарымнан ыстық жас ырышып кетіп: «Өселім — әнім... Жанымсың сен менің... Мені сүйген жүрегіңнің лүпілінен айналайын», - деп, бет-ауызынан шөпілдетіп сүйе бергенім. Кейіннен достарыма: «Мен Өселімнің жүрегін «Дәрігер қыз» әнін айтып жаулап алғанмын» деп күлдіріп жүретінмін. Шынында да солай ғой...

Ия, «қуанышы мен қауіп-қатері қатар жүретін қызметімнен күн сайын аман-есен оралуымды Құдайдан тілейтін Астанада тұратын ата-анам ғана емес, менің келер жолымды тосып жүретін Өселім — жанымды, ұрпақтарым мен мына жарық дүниеге келтіріп, өмір сыйлаған ата-анамды аман қыла гөр» деген тілекті Алладан тілеуден өзім де бір сәт тоқтатқан емеспін...

ШАХИЗАДАНЫҢ ҚҰПИЯСЫ

Ия, көктем келді! Сол — менің құмартқан көктеміммен бірге — Шахизада - ару келді. Ешбір хабар-ошарсыз, ойламаған жерден,

оны сізге бас-аяғы аман, сау-саламат күйінде қайтарып беремін. Одан кейін сіз оны менттерге тапсырасыз. Өйткені, ол - іздеуде жүрген қылмыскер екенін жақсы білесіз.

— Сіз оны неліктен осы уақытқа дейін полиция органдарына ресми түрде хабарламадыңыз?

— Абылай Өзімханұлы, сіз аяқ астынан аңқау бола қалғаныңыз қалай? Біріншіден, егер олар қаласа, оны әлдеқашан ұстап әкелер еді. Өйткені, ол жасырынып та жүрген жоқ. Екіншіден, ол маған жарты сағатқа қажет.

— Неге? Сіз онымен не істейсіз?

— Ол менің шаруам. Мен сізге ақша төлеймін ғой. — Шахизада полковник Қайсеновтың өңі түгілі, түсіне кірмейтін үлкен сома атады.

Полковник Қайсенов ойланып қалды: «Енді қалай? Неге солай болмасқа? Ол хайуан жазықсыз адамның қанын төгіп, жанын қиған баскесер қылмыскер ғой... Бірақ ол сол жарты сағат ішінде онымен не істегісі келеді екен?»

— Баретта Агатовна, *(Құдайға шүкір, абиыр болғанда, оның есім-соы қалай аталатыны есіне түсті)* біз сіздің ұсынысыңызды қабылдадық делік. Бізді қандай да бір заңсыздық, қылмыстық оқиғаға тартпайтындығыңызға кепілдік қайда?

— Құдай-ау, Абылай Өзімханұлы, сіз адамдар туралы неге жаман ойлайсыз? Мен сізге жөні түзу, ұяты бар адамның уәдесін беремін. Екіншіден, полковник мырза, сіздің алдыңызда әйел адам тұрғанын есіңізден шығармаңыз...

— Иә, иә, әрине. Бірақ, менің де сізге қояр шартым бар. «Бізге еңбекақыны Үкімет төлейді» деп, өткен жолы сізге айтқанмын. Сондықтан, сіз бізге беруге тиісті ақшаны Алматыдағы «Балалар үйіне» аударасыз.

— Мақұл, айтсаңыз болды, қатырамыз...

АНДУ

Ох, уақыт дегенің қаншалықты баяу сырғып өтіп жатыр! Бұл қандай сынақ: сен екі сағат қана ұйықтайсың, келесі екі сағат бойы адамды әбден мезі қылатын осы жерүйдің темір қақпасына телміресің...

Полковник Қайсенов көмекшісі Асқармен, Ахметов пен Дима Сухов екеуі төрт сағаттық циклмен осындай анду процесін ұйымдастырған. Осы айтылған мекен-жайда, сіз ойлағандай, Шахизаданың көзінің ақ - қарасындай жалғыз ұлы - Маратты өлтірген Станислав Хрулев пайда болуы тиіс. Кек алғысы келетін Баретта Агатовна ұсынған барлық нұсқалардың ішіндегі бұл әрекет оларға ең дұрыс — ұтымды тірлік болып көрінген. Бірақ, бейнеті мол, телміре андудың үшінші күні аяқталуға жақын, бірақ Станислав құрғыры пайда болар емес...

Бұрынғы полиция қызметкері қожайыны болған бұл уақытша үй бұларға өте қолайлы. Сондықтан, басқаша ойластырудың еш жөні жоқ. Ақыры, зарыға құттірген ол пайда болды-ау! Күннің түс мезгілінде ешкімнен жасырынбай, қорқып-үрікпей, өзіне бек сенімді кейіппен жетіп келді. Абылай Өзімханұлы ұялы телефон арқылы қолдау тобын көлігімен шақырды. Уақыт жылжымай, күту процесі бағанағыдан да ауырлай түсті. Бұл қатыгез ақымақ сүйікті әжесінің үйінен кетуге шешім қабылдай қалса, қосымша күш келіп үлгере ме, үлгермей ме? Жігіттер не қылып сонша кешігіп жатыр? Хрулевтің басқа туыстары қазір жинала ма, қайтер екен...?

Күтпеген жерден қақпа ашылып, түрлі — түсті сабалақ шалбар мен жасыл болонья шапан киген кексе әйел пайда болды - өткен ғасырдың жетпісінші жылдарының басы кезіндегі тірі экспонат дерсің. Қытайлық синтетикалық материалдан тігілген сөмкесі ғана жаңа дәуірді еске түсіреді.

— Тамаша! - деді Диманың бойы жеңілдеп, — сүйікті әжесі азық -түлік әкелуге дүкенге кетті. Енді қайтсін, аяулы, ерке немересі ашығып қалған ғой...

— Сақтық үшін оның соңынан білдірмей еріп отыр, Дима. Бұл жерден ең жақын дүкенге дейін үш жүз метр. Ол әрі қарай базарға баруы тиіс — бұл тағы да үш жүз метр. Ол саудаласып, сөмкесін толтырып алғанша, бізде бір сағат запас уақытымыз болады.

— Не, ол кемпірдің соңынан ұзақ уақыт салпақтап ерем бе?

— Жоқ, оның барар бағытын анықта да, шапшаң кері қайт. Біз бұл сволочтың тағы бір жаққа қаңғып жоғалғанын күтіп тұрмаймыз ғой — деген полковник Қайсенов сөзін әрі жалғады. — Бір жақсысы, біз бұл үйді үш күннен бері бақылап отырмыз. Мұнда кемпірден басқа ешкім болмағанын білеміз.

Жас детектив Дима таса арқылы қоршаудың сыртына сырғып кеткені сол еді, Болат пен Володя жетіп келді. Жігіттер өз әңгімелерімен әлек болып, айналасындағыларға да, осы аймаққа да қызығушылық танытпайтын кейіп көрсеткенімен, полковник Ахметов берген сигналды лезде байқап, жартылай ашық тұрған қақпа ішіне қос аяқ тышқанша шапшаң «жылп» етіп кіріп кетті.

Осы арада «Барыс» детективтік агенттігінің басшы құрамының сыбырласқан көшпелі кеңесі өтті. Сол арада Дима Сухов оралды. Ол өзін қатардағы детектив деп мойындамайтын және өзінше әрекет етпегенімен, ең жоқ дегенде, өз пікірін білдіріп отыруға тырысатын.

Хрулевті бірден «алу» туралы шешім қабылданды. Бірақ та, жаналғышты үйдің ішінен қалай шығаруға болады? Кенет ол «ін түбіне» жатып алып, ешкімге есік ашпауға бекінсе қайтеміз? «Нысанды» қолға түсіру жоспарын жүзеге асыру мынандай жолмен: бұл уақытша баспанадан Болат біршама жеңілдетілген түрде - тізесіне дейін жететін отбасылық іш киім және аяғында қолқылдаған резеңке етік. Ұпақ-тұйпақ, сұйық болып біткен шашы терге бөгіп, басының таз екендігі анық білінеді. Дөңгелене біткен шартық қарынының операциядан кейінгі күлгін тыртығы анық көрініп тұр. Адамшылық кейіпін жоғалтқан ол Бахус әуесқойларының қалтақтаған жүрісімен қақпаға кіріп, оны ашық қалдырды. Кіреберістің баспалдақтарымен көтеріліп, есікті итеріп жіберіп ашты. Бәрінің қуанышына орай, екі дәуірдің отставкадағы барлау полковнигі қараңғыға кіріп жоғалды.

Владимир Иванович Димамен бірге бас-тамашыл Атабаев салған сара жол бағытын қайталаса, қабырғаға шегелеп тастағандай жабысып, емен есіктің екі жағында тас мүсіндерше қатып қалды. Зарыға күткен андудың нәтижесінде, түсініксіз шыққан үзік-үзік күңкіл естілді:

— Сен не, жігітім, мен қалқақтап көршімнен қарызға ақша сұрауға кірдім. Бәлкім, оның тыққан-мыққан бөтелкесінде маған «похмель» жасайтын бірдеңе қалған шығар...

— Не, түсінбей тұрсың ба? Мен кімге айттып тұрмын, бұл жерден жақсылықпен көзіңді жоғалт...

Есіктің сырт жағынан қатты итерілген екпінімен актер табалдырық үстінде тұрып қалды. Ашуға булыққан жас қаскүнем серпу күшін есептемегендіктен инерция бойынша шақырылмаған қонақпен бірге кіреберіске ытқып шықты. Сол мезетте оны ұстауға әзір тұрған «Барыс» агенттігінің қырандары бас салып, екі қолына кісен салып үлгерді. Полковник Ахметов көлігін тікелей қақпаға таяп, магистралын *(жүк салғышын)* ашты. Не болып, не қойып жатқанын түсініп үлгермеген жас заң бұзушы ернінің таспамен жапсырылғанын ауырсына сезді. Іле-шала ол машинаның ашық тұрған жүк салғышына тасталып, артынша «сарт» етіп жабылып қалды...

Ғабдулсәбит ЮСУПОВ.
Жазушы-журналист,
К. Тоқаев атындағы детектив жанры байқауының жүлдегері

Жалғасы келесі нөмірде

«БЖЗҚ туралы өзекті сауалдар»

3) «Арнаулы салық режимі» (АСР) дегеніміз не?
2026 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасында жаңа Салық кодексінің күшіне еніп, ҚР Өлеуметтік кодексіне өзгерістер енгізілуіне байланысты жаңартылған арнаулы салық режимдері (АСР) енгізілді: өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған АСР, оңайлатылған декларация негізіндегі АСР, сондай-ақ шаруа немесе фермер қожалықтарына (ШФҚ) арналған АСР. Бұл режимдер өзін-өзі жұмыспен қамтыған азаматтардың тек салықтарды ғана емес, сондай-ақ міндетті зейнетақы жарналарын төлеу тәртібін де реттейді.

4) Жаңартылған арнаулы салық режимдері (АСР) қандай мақсатпен енгізілді?

Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған АСР, оңайлатылған декларация негізіндегі АСР және ШФҚ-ға арналған АСР енгізу келесі мақсаттарға бағытталған:

- өзін-өзі жұмыспен қамтығандар мен шағын бизнесті белсенді тарту арқылы зейнетақы және өлеуметтік жүйемен қамтуды кеңейту;
- Қазақстанның миллиондаған азаматтары үшін бизнесті жүргізуді жеңілдету;
- мобильді қосымшалар мен онлайн-платформалар арқылы салықтық әкімшілендіруді одан әрі цифрландыру.

Бұл жаңашылдықтар зейнетақы жинақтарын қалыптастыруға, еңбек ететін азаматтардың өлеуметтік қорғалуын қамтамасыз етуге және «көлеңкелі экономиканың» азаюына ықпал етеді.

5) Қандай арнаулы салық режимдері (АСР) енгізілді?

1. Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған АСР (интернет-платформалар арқылы қызмет көрсететіндерді қоса алғанда)

2026 жылдан бастап енгізілген бұл АСР жалдамалы қызметкерлердің еңбегін пайдаланбайтын және жеке кәсіпкер ретінде тіркелмеген жеке тұлғаларға (Қазақстан азаматтары мен қандастарға) арналған. Режим Үкімет бекітетін қызмет түрлерінің шектеулі тізбесіне қолданылады.

Айлық табыс мөлшері тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болған 300 еселенген АЕК-тен, ал жылдық табыс 3 600 АЕК-тен аспауы тиіс.

Осы режимді қолданатын өзін-өзі жұмыспен қамтығандар алынған табыстарынан міндетті зейнетақы жарналарын (МЗЖ), жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналарын (ЖМЗЖ) өз бетінше төлейді.

Мөлшерлемесі:

- МЗЖ – табыстың 1%;
- ЖМЗЖ – табыстың 1%.

Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар АСР-ны арнайы мобильді қосымшаны пайдалана отырып, оның чектері және өзге көздерден алынған кірістер туралы басқа да мәліметтер негізінде қолданатын болады. Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған АСР-да жалпыға ортақ пайдаланылатын телекоммуникациялар желісі жоқ орындардағы кірістерді есепке алу өздері әзірлеген қарапайым нысанда, операциялардың күнін, атауын,

әрбір операция нәтижесінде алынған сомаларды, әрбір күн үшін, бір айдағы қорытынды соманы көрсете отырып жүргізіледі.

Қызметін интернет-платформаларды және (немесе) платформалық жұмыспен қамтудың мобильді қосымшаларын пайдалану арқылы жүзеге асыратын өзін-өзі жұмыспен қамтығандарға арналған АСР-да МЗЖ мен ЖМЗЖ-ны интернет-платформа операторы ұстап, аударды.

2. Оңайлатылған декларация негізіндегі АСР

ҚР Салық кодексінің 723 бабының 2-тармағында көрсетілген салық төлеушілерді (басқа заңды тұлғалардың қатысу үлесі 25 пайыздан асатын заңды тұлғаларды, коммерциялық емес ұйымдарды, арнайы экономикалық және индустриялық аймақтарға қатысушыларды және т.б.) қоспағанда, жеңілдетілген декларация негізіндегі АСР-ны ЖК мен Қазақстан Республикасының резидент заңды тұлғалары қолдануға құқылы.

Жеңілдетілген декларация негізіндегі АСР-ны төмендегі шарттарға сәйкес келетін тұлғалар қолдануға құқылы:

- күнтізбелік жылдағы шекті кірісі тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болған АЕК-тің 600 000 еселенген мөлшерінен аспайтын;
- ҚР Үкіметі айқындаған, оған қатысты жеңілдетілген декларация негізіндегі АСР қолдануға тыйым салынған тізбеге енгізілмеген қызмет түрлерін жүзеге асыратын тұлғалар.

Жеңілдетілген декларация негізіндегі АСР үшін зейнетақы жарналарының мөлшерлемелері стандартты:

- МЗЖ – табыстың 10%;
- ЖМЗЖ – 2026 жылы табыстың 3,5%, жыл сайын біртіндеп ұлғайтылып, 2028 жылы 5% - ға дейін көтеріледі.

3. Шаруа немесе фермер қожалықтарына арналған АСР

Қазақстан аумағында жеке меншік және (немесе) жер пайдалану құқықтарына ие (қосалқы жер пайдаланушы құқығын қоса алғанда) жер учаскелері бар шаруа немесе фермер қожалықтары ШФҚ-ларға арналған АСР қолдануға құқылы.

Шаруа немесе фермер қожалықтары үшін таңдалған АСР бір күнтізбелік жыл ішінде өзгертілмейді. Оны шаруа қожалығының қызметі қолдану шарттарына сәйкестігін жоғалтқан жағдайларда ғана өзгертуге болады.

ШФҚ арналған АСР зейнетақы жарналарының мөлшерлемелері:

- МЗЖ – табыстың 10%;
- ЖМЗЖ – 2026 жылы табыстың 3,5%, жыл сайын біртіндеп ұлғайтылып, 2028 жылы 5% - ға дейін көтеріледі.

Оңайлатылған декларация негізіндегі АСР, өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үшін АСР, сондай-ақ шаруа немесе фермер қожалықтары (ШФҚ) үшін АСР шеңберінде МЗЖ, ЖМЗЖ төлеу табыс алынған айдан кейінгі айдың 25-күнінен кешіктірілмей жүзеге асырылады.

Инвестициялық портфельді басқарушылардың (ИПБ) инвестициялық портфельдерді қалыптастыру критерийлерін таңдауы туралы

Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының №67 қаулысына сәйкес, 2026 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының №10 қаулысымен бекітілген қағидаларға өзгерістер мен толықтырулар қолданысқа енгізілуде. Аталған өзгерістер инвестициялық портфельді басқарушылардың (бұдан әрі – ИПБ) зейнетақы активтерін сенімгерлік басқаруды жаңа тәсіл негізінде жүзеге асыруын көздейді. Жаңа тәсілге сәйкес, ИПБ тәуекел деңгейі, кірістілігі және инвестициялау мерзімдері бойынша ерекшеленетін үш инвестициялық портфельдің бірін таңдауы тиіс.

Осыған байланысты «Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ (бұдан әрі – БЖЗК) инвестициялық портфельді басқарушылардан инвестициялық портфельдерді қалыптастырудың төмендегі критерийлерін таңдағаны туралы хабарламалар алынғанын мәлімдейді:

- «Halyk Global Markets» АҚ – салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

- «Alatau City Invest» АҚ – зейнетке шығуына 3 жылдан астам уақыт қалған салымшылардың зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 36 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

- «Сентрас Секьюритиз» АҚ – салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

- «BCC Invest» АҚ – салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі;

- «Halyk Finance» АҚ – салымшылардың зейнетке шығу мерзіміне қарамастан зейнетақы активтерінен құралған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі таңдалды, ең төменгі кірістілік мәні 12 айдың қорытындысы бойынша есептеледі.

Егер Сіздің жасыңыз «Alatau City Invest» АҚ таңдаған инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийінде белгіленген шекті жас талаптарына сәйкес келмесе, келесіні хабарлаймыз:

- Сіз зейнетақы жинақтарын ИПБ-ның сенімгерлік басқаруына берген күннен бастап кемінде бір жыл өткеннен кейін зейнетақы жинақтарын Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) сенімгерлік басқаруына немесе инвестициялық портфельді қалыптастыру критерийі жасыңызға сәйкес келетін басқа ИПБ-ға беруге құқылысыз;

- егер Сіздің зейнетақы жинақтарыңыз ИПБ-ның сенімгерлік басқаруында бір жылдан аз уақыт болса, басқарушы компания зейнетақы жинақтарын толық басқару кезеңі аяқталғанға дейін немесе зейнетақы жинақтарын ИПБ-ға берілген күннен бастап бір жыл өткен соң, оларды ҚРҰБ-тың сенімгерлік басқаруына немесе жасыңызға сәйкес келетін басқа ИПБ-ға бергенге дейін басқаруды жалғастырады;

- зейнетақы активтерін сенімгерлік басқарудың толық кезеңінің қорытындысы бойынша ИПБ, егер бар болса, өзі алған зейнетақы активтерінің номиналдық кірістілігі мен зейнетақы активтерін басқарудың толық кезеңінен кейінгі жылдың 1 қаңтарындағы ең төменгі кірістілік мәні арасындағы теріс айырманы өтеуді жүзеге асырады.

БЖЗК инвестициялық портфельді басқарушылар қабылдайтын шешімдер мен зейнетақы активтерін басқару жүйесіндегі өзекті өзгерістер туралы салымшыларды қосымша хабардар етіп отырады.

БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕ МҰҒАЛІМНІҢ РӨЛІ

Қоғамның болашағы – бүгінгі бала. Ал сол баланың тұлға болып қалыптасуында ата-анамен қатар мұғалімнің орны ерекше. Мұғалім – тек білім беруші ғана емес, ол – тәрбиеші, бағыт-бағдар көрсетуші, рухани жетекші. Мектеп табалдырығын аттаған сәттен бастап бала үшін мұғалімнің әрбір сөзі, іс-әрекеті, көзқарасы үлкен үлгіге айналады. Сондықтан бала тәрбиесінде мұғалімнің рөлі аса маңызды әрі жауапты.

Мұғалім – тұлға қалыптастырушы	Тәрбие – білімнің өзегі
--------------------------------	-------------------------

Бала мектепке келгенде оның мінезі, қабілеті, қызығушылығы толық қалыптаспаған болады. Осы кезеңде мұғалім баланың бойындағы жақсы қасиеттерді байқап, дамытып, теріс әрекеттерін түзетуге ықпал етеді. Сабақ үстіндегі талапшылдық, әділдік, мейірімділік пен жауапкершілік – баланың болашақ мінез-құлқының негізін қалайды.

Мұғалім оқушыға тек пәндік білім беріп қана қоймай, еңбекқорлыққа, ұқыптылыққа, уақытты тиімді пайдалануға үйретеді. Бұл қасиеттер баланың өмір бойғы серігіне айналады. Ұстаздың бір ауыз жылы сөзі кейде баланың өзіне деген сенімін арттырып, үлкен жетістіктерге жетелеуі мүмкін.

Білім мен тәрбие – бір-бірінен ажырамас ұғым. Тәрбие берілмеген білім қоғамға пайда әкелмейді. Осы тұрғыда мұғалімнің міндеті – оқушыны адамгершілікке, отансүйгіштікке, үлкенді құрметтеуге, кішіге қамқор болуға баулу. Сыныптағы қарым-қатынас мәдениеті, бір-біріне деген сыйластық – мұғалімнің тікелей еңбегінің нәтижесі.

Ұстаз оқушыға адалдық пен әділдіктің, сабыр мен төзімнің не екенін өз ісімен көрсетеді. Балалар көбіне айтылған сөзден гөрі, көрген үлгіге еліктейді. Сондықтан мұғалімнің жеке тұлғалық мәдениеті, сөйлеу әдебі, мінез-құлқы тәрбиенің басты құралы болып табылады.

Мұғалім мен ата-ана ынтымақтастығы

Бала тәрбиесінде мұғалім мен ата-ананың тығыз байланысы аса қажет. Егер бұл екі тарап бір бағытта жұмыс істесе, тәрбиенің нәтижесі де жоғары болады. Мұғалім ата-анамен үнемі байланыста болып, баланың оқу үлгерімі мен мінез-құлқындағы өзгерістерді бірге талқылауы тиіс.

Ата-ана баланың тәрбиесіне жауапты болса, мұғалім сол тәрбиені мектеп қабырғасында жалғастырады. Өзара түсіністік пен сенім болған жерде ғана бала өзін қауіпсіз әрі қолдаулы сезінеді. Бұл оның оқуына, дамуына оң әсерін тигізеді.

Қазіргі заман мұғалімінің бейнесі

Қазіргі қоғам мұғалімге үлкен талап қояды. Бүгінгі ұстаз – заманауи технологияны меңгерген, жаңашыл, үнемі ізденісте жүретін тұлға. Сонымен қатар ол ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, салт-дәстүрді құрметтейтін, оны шәкірттеріне насихаттай алатын болуы керек.

Цифрлық дәуірде өскен балалармен тіп табысу үшін мұғалім тек білімді ғана емес, психологиялық тұрғыдан да сауатты болуы қажет. Әр баланың жан дүниесін түсініп, жеке қабілетіне қарай жұмыс жасау – нағыз кәсіби шеберліктің белгісі.

Қорыта айтқанда, бала тәрбиесінде мұғалімнің рөлі баға жетпес. Мұғалім – болашақтың іргетасын қалаушы, ел ертеңі тәрбиелейтін тұлға. Ұстаздың еңбегі көзге бірден көрінбеуі мүмкін, бірақ оның жемісі жылдар өткен соң саналы азамат, білікті маман, елін сүйетін ұрпақ ретінде көрініс табады.

Сондықтан мұғалімге деген құрмет – болашаққа деген құрмет. Ұрпақ тәрбиесіне үлес қосып жүрген әрбір ұстаздың еңбегі қашанда жоғары бағалануы тиіс.

**Ляззат Алыбаева,
«Жетісу орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен» КММ бастауыш сынып мұғалімі,
директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары
Сарқан ауданы**

ШЕКАРА ШЕБІНДЕ

ИПОТЕКАЛЫҚ БАҒДАРЛАМАЛАР МЕН ДЕКЛАРАЦИЯ ТАПСЫРУ ТӘРТІБІ ТҮСІНДІРІЛДІ

уақытылы және дұрыс орындауын қамтамасыз ету мақсатында 2026 жылы декларация тапсыру тәртібі мен негізгі талаптары туралы ақпарат жеткізді. Кездесу барысында декларация толтырудың жолдары түсіндіріліп, кездесетін қателіктерге назар аударылды.

ЖАМБЫЛ ЖАБАЕВТЫҢ 180 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН КЕШ ӨТТІ

мәдени құндылықтарды насихаттау болды. Кеш барысында Жамбыл Жабаевтың өмірі мен шығармашылығы туралы мағлұматтар беріліп, оның өлеңдері оқылып, музыкалық қойылымдар ұсынылды.

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті

МЕЙЛІНШЕ МӘН БЕРГЕН АБЗАЛ

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯ-
СЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ МӘРТЕБЕСІНЕ
ИЕ. БҰЛ – ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ АЙШЫҚТЫ БЕЛГІСІ
ӘРІ БОЛАШАҚҚА ЖОЛ АШҚАН ТАРИХИ ШЕШІМ.
МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ – ЕЛ БІРЛІГІНІҢ ДІҢГЕГІ, ҰРПАҚТАР
САБАҚТАСТЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ.**

Жалпы, қазақ тілі – сан ғасырлық тарихы бар, бай қазынаға ие мемлекеттік тіл. Оның әуезділігі мен тереңдігін ұлы ойшылдар да, әлем зерттеушілері де мойындап келеді. Қазақ халқы небір тарихи кезеңдерде тілін жоғалтпай, оны ұрпағына жеткізе білді. Бұл – тілдің өміршеңдігінің, халықтың рухани қуатының дәлелі. Қазақ тілі – қазақ халқының ана тілі. Ол – ұрпақтан ұрпаққа, атадан балаға жеткен ұлы мәдени мұра. Қазақ тілі – бай тіл. Қазақ тілі мемлекеттік мәртебеге ие болды. Бойымызға анамыздың сүтімен дарыған ана тілімізді ардақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу басты парызымыз. Ана тілінің қадір-қасиетін ерте кезден-ақ түсіне білген халқымыз оны қасиетті мұраға балап, қастерлейді. Қазақ тілі ерте кезден-ақ оралымды, ырғақты, аса қуатты, бай тіл. Ол жан дүниеміздің айнасы, тәуелсіздігіміздің айғағы іспетті.

Сот жүйесі – әділдіктің айнасы. Әділ сөздің ең алдымен мемлекеттік тілде айтылуы – заң үстемдігіне деген сенімді нығайтады. Өйткені халыққа жақын тілде сөйлеген әділдік жүрекке жетеді. Біз, сот қызметкерлері, мемлекеттік тілді құрметтеу арқылы халыққа әділдікті ұғынықты жеткіземіз, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғаудың мәдениетін арттырамыз. Сондықтан бүгінгі таңда сот мамандарының, судьялардың қос тілді қатар меңгеруін талап ету қарапайым азаматтарға сапалы қызмет көрсетсек деген ниеттен туындап отырғаны мәлім.

Кейінгі кезде Жоғарғы Сот судьялардан мемлекеттік тілге қатысты талап жыл сайын емес, күн сайын қатая беретіні және екі нәрсені: біріншіден мемлекеттік тілде сауатты сөйлей білуді, екіншіден, жаза білуді, сонымен қатар, қарапайымдылық қағидасын сақтаудың маңыздылығын алға тартып судьялардың өз шешімдерін шұбалаңқы сөйлемдермен емес, көпшілікке түсінікті, ұғынықты етіп жеткізуі қажеттігін талап етуде. Демек, тілді жөнсіз неғұрлым күрделендіріп, үстемелеген сайын құны кететінін жадымызда сақтағанымыз жөн. Ал, қазақтың сөздік қорының мол, тілінің шұрайлы, көркем екені күмәнсіз. Тек соны өз мәнінде орынды қолдана білсек нұр үстіне нұр. Егер қос тарап дауына қатысты нақты және толық жауап алса, ал судья соны өз шешімінде түсінікті әрі қарапайым тілмен жеткізсе, азаматтар қабылданған шешімнің байыбына барып, тұжырымын тиянақты ұғынатын болса жоғарыға қарай шағымданулары да азаяры ғажап емес. Сондықтан, осындай мәселелерге мейлінше мән берген маңызды.

Еркін ҚОПАБАЙ,
Жетісу облысының көмелетке толмағандар
істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының
жетекші маманы.

АСЫЛ ҚАЗЫНА

АНА ТІЛІМ - АРДАҒЫМ

Қазақ елінде тәуелсіздік жылдары ана тілдік кеңістікте көп жағдайлар өзгерді. Ең бастысы егемендіктің елең-алаңында мемлекеттік мәртебеге ие болған тіліміздің қолданыс аясын кеңейте түсуге ықпал ететін құқықтық, заңдық негіздер қаланды. Мемлекеттік бағдарлама да қабылданды. Бұдан басқа да пәрменді шаралар жүзеге асырылуда. Сайып келгенде, сең сөгіліп, іс ілгері басты. Алайда, құқықтық және заңдық нормалардың толыққанды жұмыс істемеуінен қазақ тілінің бүгінгі қолданыс аясы көңіл толтырарлықтай емес екені аңғарылуда. Тіл мәселесі кезең-кезеңімен жүйелі шешіліп келеді. Тілге қатысты көп сөзден гөрі атқарылған айқын да нақты істерге көшкен дұрыс. Қазақстанда тілді дамыту үшін барлық жағдайлар жасалынып жа-

тыр. Енді істі ілгері бастыруымыз өзімізге тікелей байланысты.

Қазіргі таңда мемлекеттік тіл мәртебесіне ие қазақ тілі ұлттық руханиятымыздың өзегіне айналды. Әрбір халықтың өз ана тілін дамытуға, мемлекеттік тілді дамытуға бүкіл елдің ұжымдық құқығын пайдалануға заңды мүмкіндігі бар. Тіл – тәуелсіздігіміздің қуатты құралы, асыл ой мен парасаттың белгісі, елдігіміздің, бірлігіміздің туы.

Халқымыздың биік мәртебесі, асқақ абыройы – туған тілі. Біздің ата-бабадан қалған ана тіліміз – қазақ тілі. Тіліміз біздің байлығымыз бен алтын діңгегіміз. Өзін-өзі білетін халық әрқашан өз тілін сыйлап өз тілінде сөйлеуі қажет. Өйткені, ата-баба даналығы, жырлары, өлеңдері мен шежіресі ана тілінде жазылады. Тіл – халықтың бейнесі, елдің байлығы мен

тұтастай болмысы. Әр ұлттың құрмет ететін өз ана тілі, өздеріне тән болмысы бар екені белгілі.

Бейнелеп айтатын болсақ, тіл - таусылмайтын байлық. Қанша тіл білсең, өзгеден сонша тез биіксің. Дегенмен, алдымен туған еліңнің мемлекеттік тілін білуге, құрметтеуге міндетті екенімізді ұмытпауымыз қажет. Бірақ қазіргі заман талабы ма, әлде заманауилық деп есептей ме, өз тілінен гөрі, өзге тілде сөйлеуді абырой көретін жастар аз емес. Көп тіл білу, әрине, жастардың шетел асып, қызмет жасап, жарқын болашақ құруына жол ашатыны аян. Дегенмен, алдымен ана тілін меңгеру әркімнің асыл борышы болуы керек қой. Осы орайда, даңқты ақынымыз Қадыр Мырза-Әлінінің: «Ана тілің – арың бұл, ұятың боп тұр бетте, өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте!»

деген өлең жолдарын жадымызға жаттап, санамызға сіңірсек нұр үстіне нұр болар еді.

Ендеше, өзге тілдерді меңгеру – адамға артықшылық әкелетіні даусыз, ал туған тілді ардақтау – әркімнің басты парызы екенін естен шығармауымыз керек. Ана тілін қадірлеу – ұлтқа деген құрметтің, Отанға деген сүйіспеншіліктің көрінісі. Әсіресе жас ұрпаққа үлгі болу – біздің басты міндетіміз. Осылайша, жастардың жүрегіне «ана тілін ардағым» деп сезінетіндей тәлім-тәрбие берсек ана тіліміздің де қолдану аясын кеңейте түсеріміз айдан анық.

Ержан БАЙМОЛДИНОВ,
Жетісу облысының
мамандандырылған ауданаралық
экономикалық соты әкімшісінің
басшысы.

ҚҰҚЫҚТЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫҢ МАҢЫЗЫ

Мектептің «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында қаңтар айы – «Заң және тәртіп» құндылық айы болып жарияланып, осыған байланысты заң және тәртіп құндылықтарын насихаттау мен ұстану айы негізінде іс-шаралар жұмысы атқарылады. Бұл қоғамдағы тәртіпті нығайтуға, заңға бағынушылықты арттыруға және оқушылардың құқықтық мәдениетін дамытуға бағытталған маңызды кезең. «Заң және тәртіп» құндылығы айында оқушыларымыз жалпы адамдардың құқықтарын құрметтеу, қоғамдық тәртіпті сақтау және әділеттілікті қамтамасыз ету арқылы қоғамдағы тұрақтылықты нығайтуға ықпал етеді. Себебі бұл кезеңде құқықтық мәселелерге ерекше назар аударылады. Құқықтық білім беру жүйесінің негізгі мақсаты – қоғам мүшелерінің құқықтық сауаттылығын арттыру арқылы олардың заңгерлік мәдениетін қалыптастыру.

Құқықтық тәртіптің сақталуы азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз етіп қана қоймай, қоғамдағы тұрақтылық пен бейбітшілікті нығайтуға да ықпал етеді. Осыған байланысты, құқықтық білім беру жүйесінің тиімділігін арттыру қажеттілігі туындайды. Қаңтар айындағы «Заң мен тәртіп» сияқты құндылықтар құқық сабағында оқушыларға құқықтық тәртіптің мәнін терең түсінуге және оны тәжірибеде қолдануға мүмкіндік береді. Құқықтық мәдениеттің қалыптасуы азаматтардың заңдарды құрметтеуі мен құқықтық нормаларды сақтауына тікелей байланысты. Бұл мәдениет қоғамдағы тұрақтылық пен бейбітшілікті нығайтуға ықпал етеді.

Құқықтық сауаттылықтың маңыздылығы қазіргі қоғамда артып келеді. Бұл құқықтық мәселелерді дұрыс түсініп, оларды тиімді шешуге мүмкіндік береді. Құқықтық сауаттылықтың жоғары деңгейі

азаматтардың құқықтары мен міндеттерін толық түсініп, оларды қорғауға көмектеседі. Бұл құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы маңызды қадамдардың бірі болып табылады.

Құқық сабағында интерактивті әдістерді қолдану оқушылардың құқықтық сауаттылығын арттыруға ықпал етеді. Мысалы, рөлдік ойындар, пікірталастар және жағдайлық талдаулар оқушылардың заңды түсіну және оны тәжірибеде қолдану дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдістер құқықтық мәдениетті қалыптастыруға және оқушылардың азаматтық жауапкершілігін арттыруға бағытталған.

Құқықтық сауаттылықтың деңгейін арттыру қазіргі қоғамда қажеттілікке айналуға, себебі бұл азаматтардың өз құқықтары мен міндеттерін түсінуіне және оларды қорғауға мүмкіндік береді. Интерактивті әдістерді қолдану, мысалы, рөлдік ойындар мен пікірталастар, оқушылардың құқықтық сауаттылығын арттырып, азаматтық жауапкершілігін күшейтеді.

Қорытындылай келе, құқықтық білім беру жүйесін жетілдіру және интерактивті әдістерді кеңінен қолдану арқылы құқықтық мәдениетті нығайтып, құқықтық тәртіпті сақтауға ықпал ету қажет. Бұл қоғамдағы тұрақтылық пен бейбітшілікті нығайтады. Болашақта оқушыларды құқықтық біліммен қаруландырып, олардың азаматтық жауапкершілігін арттыруға бағытталған бағдарламаларды енгізу қажет. Әрбір азаматтың құқықтық сауаттылығын арттыруға белсенді қатысуы қоғамның құқықтық мәдениетін дамытудың негізгі кепілі болмақ.

Саулет БАТЫРХАНОВА,
Барлыбек Сырттанұлы атындағы №25
орта мектебінің тарих пәні мұғалімі

ЗАКОН

ИПОТЕКУ ДЛЯ ЖЕНЩИН СКОРО ЗАПУСТЯТ В КАЗАХСТАНЕ

В Казахстане готовят к запуску женскую ипотеку «Ұмай». Участницы смогут взять в кредит до 50 млн тенге под 15% годовых, с последующим снижением до 5–3,5%. Подробности читайте на NUR.KZ.

Изначально ипотеку «Ұмай» в Казахстане планировали запустить в 2025 году, но старт перенесли. Теперь стало известно, что запуск все-таки состоится. Портал «Крыша» сообщает, что скоро откроется прием заявок, но точная дата пока неизвестна. Важно: участвовать в программе могут только женщины.

Условия ипотеки следующие: максимальная сумма займа — 50 млн тенге; доступно жилье в любом регионе страны на первичном и вторичном рынках; ставка — 15% с последующим понижением до 5–3,5%; первоначальный взнос — от 20% от стоимости жилья в крупных городах и от 15% в регионах; срок — от 6 месяцев до 25 лет; участницы должны открыть депозит в «Отбасы банке».

Эксперты подсчитали, что, оформив в ипотеку квартиру за 20 млн тенге на 20 лет, нужно будет внести минимум 3 млн тенге (15%). Первые 10 лет придется платить по 273 тыс. тенге в месяц, затем — по 89 тыс. тенге. За 20 лет переплата составит 26,5 млн тенге. При покупке квартиры за 30 млн тенге на 20 лет нужно будет внести минимум 4,5 млн тенге. В первые 10 лет нужно платить по 410 тыс. тенге в месяц, затем — по 140 тыс. тенге. Переплата за 20 лет составит 40,5 млн тенге.

Заявки будут отбирать по балльной системе. Чем больше денег на депозите, тем выше вознаграждение банка и больше баллов при отборе. Потенциальным участницам лучше открыть вклад заранее, если его нет.

Кто может участвовать в ипотеке «Ұмай»: женщины в возрасте от 18 до 65 лет; семейное положение не имеет значения; важен официальный доход за последние 6 месяцев; наличие жилья в собственности не имеет значения; можно использовать пенсионные излишки свои или родственников; при нехватке дохода можно привлечь до двух созаемщиков.

Напомним, что в Казахстане работают и другие льготные жилищные программы, например, ипотека «7–20–25».

АҚ ОЛИМПИАДА

ПРЕЗИДЕНТ СПОРТШЫЛАРҒА МЕМЛЕКЕТТІК ТУДЫ ТАЛСЫРДЫ

Президент Қысқы Олимпиада ойындары мен Паралимпиадаға қатысатын ұлттық құрама мүшелеріне Мемлекеттік туды тапсырды, - деп хабарлайды Tengrinews.kz тілшісі Ақордаға сілтеме жасап.

Қасым-Жомарт Тоқаев дүние жүзінің ең мықты спортшылары бақ сынайтын Италиядағы XXV Қысқы Олимпиада ойындары мен XIV Қысқы Паралимпиаданы айрықша маңызды оқиға деп атады.

«Олимпиада ойындарына 40-қа жуық спортшымыз қатысады. Олар спорттың 10 түрінен жарысқа түседі. Ұлттық құрама мүшелерінің жартысынан көбі Олимпиадаға алғаш рет бара жатыр. Жаһандық бәсеке сіздер үшін зор мүмкіндік әрі үлкен сынақ болмақ. Қысқы Олимпиадаға жолдама алу үшін спортшыларымыз көптеген белестен өтті. Түрлі халықаралық жарыста табысты өнер көрсетіп, 17 алтын, 31 күміс және 21 қола медальға ие болды. Сонымен бірге біз Паралимпиада ойындарында ел абыройын қорғайтын спортшыларымызға зор сенім артамыз. Паралимпиадашылардың ерекше құлшынысы және мықты ерік-жігері көпке үлгі. Наурыз айының басында Италияда

өтетін Паралимпиада ойындарына әзірге 10 лицензия алдық. Лицензия саны әлі де көбеюі мүмкін», - деді Президент.

Мемлекет басшысы төрт жылда бір өтетін байрақты бәсекеге қазақстандық спортшылар тыңғылықты дайындалғанына тоқталып, Қысқы Олимпиада және Паралимпиада ойындарында шын мықтылар күш сынасатынын айтты.

«Өрине, спортта жеңісті болжау мүмкін емес. Бірақ Сіздер қатаң іріктеулерден сүрінбей өтіп, Қазақстанның олимпиадалық құрамасына мүше болдыңыздар. Осының өзі, Сіздердің әлеуеттеріңізді, жеңіске деген ұмтылыстарыңызды танытады. Тәуелсіздік алған уақыттан бері спортшыларымыз Қысқы Олимпиада ойындарында шеберлік танытып, бірнеше мәрте жеңіс тұғырынан көріне білді. Владимир Смирнов, Людмила Прокашева, Елена Хрусталева, Денис Тен, Юлия Галышева сияқты Олимпиада жүлдегерлерінің есімдері отандық спорт тарихына алтын әріптермен жазылды. Өлемдік спорттағы ірі аренадарда топ жарған отандық атлеттердің құрметіне талай рет Өнұран шырқалып, еліміздің Туы

көкте желбіреді. Алдағы уақытта да жарқын жеңістер күтіп тұрғанына сенімдімін. Жақында Ұлттық құрылтай отырысында атап өткенімдей, спорттағы жетістіктер тұтас

еліміздің мәртебесін көтеріп, жалпыұлттық бірлікті және Қазақстан Республикасының қазіргі әлемдегі беделін нығайтады», - деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

ФУТБОЛ

ӘЛЕМНІҢ ӘЙГІЛІ АЛТЫН КУБОГЫ АЛМАТЫДА

KAZINFORM дереккөзінің хабарлауынша, футболдан әлем чемпионатының кубогі Алматыға жеткізілді. Қатаң күзетпен жеткізілген футболдан әлем чемпионатының кубогі Алматының Республика сарайында таныстырылды. Салтанатты рәсімге 2006 жылы Италия құрама сапында әлем чемпионы атанған Марко Матераци қатысты.

Қала тұрғындары мен қонақтары әлемдегі ең танымал спорттық трофейлердің бірін жақыннан көру мүмкіндігіне ие болды. Іс-шараға қызығушылық жоғары болып, барлығы 3500-ден астам адам қатысты. Бір қызығы - салмағы 6,142 кг болатын, таза алтыннан жасалған әлем чемпионатының түпнұсқа кубогіне дәстүр бойынша тек әлем чемпиондары мен мемлекет басшылары ғана қол тигізе алады.

- FIFA футболдан әлем чемпионатының түпнұсқа кубогын және әлемдік футбол аңызын Алматыда қабылдау - қаламыз үшін үлкен мәртебе. Алматы дәстүрлі түрде Қазақстанның спорт орталығы саналады. Ал басты футбол трофейінің келуі қаланың ірі халықаралық спорттық іс-шараларды өткізу алаңы ретіндегі мәртебесін нығайта түседі, - деді Алматы әкімдігінің өкілдері.

Ал аңыз футболшы Марко Матераци әлем көз тігетін алдағы турнирде кім фаворит екенін айтты.

- Мен италиялықпын, сондықтан жеңіс Италияға бұйырады деп сенемін. Бірақ объективті түрде айтсақ, чемпионның кім болатынын алдын ала болжау өте қиын. Аргентина, көбіне Лео Мессидің

арқасында тамаша нәтижелер көрсетіп жүр. Бразилия мен Германия да әрқашан мықты - олардың тәжірибесі мол. Дегенмен Марокко, Испания және Португалия сынды командалар таңғалдыруы мүмкін деп ойлаймын. Олардың ойын жүйесі жақсы ұйымдастырған және кубок үшін таласуға шынайы мүмкіндіктері бар, - деді футболшы.

Әлем чемпионаты биыл 11 маусым мен 19 шілде аралығында АҚШ-тың Атланта, Бостон, Даллас, Хьюстон, Канзас-Сити, Лос-Анджелес, Майами, Нью-Йорк, Филадельфия, Сан-Франциско, Сизтл, Канаданың Торонто, Ванкувер және Мексиканың Гвадалахара, Мехико, Монтеррей қалаларында өтеді. Алғаш рет дүбірлі додада 48 құрама бақ сынады.

БОКС

ЖЕТІСУЛЫҚТАР ЖҮЛДЕГЕРЛЕР ҚАТАРЫНДА

Орал қаласындағы «Жайық арена» спорт кешенінде бокстан жасөспірімдер арасындағы Қазақстан Республикасының чемпионаты өз мәресіне жетті, - деп хабарлайды KAZINFORM дереккөзі.

Алты күнге созылған байрақты бәсекеге еліміздің түкпір-түкпірінен 230-ға жуық жас балғыр қолғап шебері қатысып, бақ сынады. Боксшылар 33-тен 70 келіге дейінгі салмақ дәрежелерінде чемпиондық атақ пен жүлделі орындарды сарапқа салды. Жарыс қорытындысы бойынша жалпы командалық есепте Түркістан облысының құрамасы көш бастады. Екінші орынға Алматы облысы көтерілді. Ал Шымкент қаласының спортшылары үздік үштікті түйіндеді.

Чемпионатта жекелей салмақта жетісулық өрендер де жүлдегерлер қатарынан көрінді. Атап айтсақ, Талдықорған жекпе-жек мектебінің түлегі Дәулет Малғеждар 64 келі салмақта жасындай жарқылдап, жақсы қырымен көзге түсті. Тәжірибелі бапкерлер Қамбар Аязов пен Оразали Рахат жаттықтыратын Дәулет барлық қарсыластарын сенімді жеңіп, тек қана алтын медаль үшін айқаста ғана қарсыласына есе жіберіп, күміс жүлдегер атанды. 67 келі салмақта бәсекеге түскен Ақсу ауданының тумасы Есбол Айбұлан да жеңіс тұғырының екінші сатысына көтеріліп, күміс медальмен марапатталды. Ал, ең жеңіл салмақта, яғни, 33 келіде шаршы алаңға шыққан талдықорғандық Мұстафа Әмір қола медальды қоржынға салды. Айта кету керек, осы байрақты бәсекеге жетісулық өрендерді Қамбар Аязов, Оразали Рахат, Сәкен Саргелеков, Ерлан Манашбаев тағы басқалары баптап апарды.

АРДАГЕРЛЕР АЛАҢҒА ШЫҚТЫ

ВОЛЕЙБОЛ

Текелі қаласының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімі мен «Спортты дамыту және бұқаралық-спорттық іс-шараларды өткізу дирекциясы» КММ-нің Текелі қалалық филиалының ұйымдастыруымен, «Спорт - есірткіге қарсы» ұранымен волейболдан ардагерлер арасында Текелі қаласының

ашық чемпионаты өткізілді.

Іс-шараның ашылуында Жетісу облысының құрметті азаматы, Текелі қаласының ардагерлер кеңесінің төрағасы, Текелі қаласының бокс және футбол федерациясының президенті Дүйсебаев Ертай Жұманбайұлы жарысты ашық деп жариялап, қатысушыларға жылы лебізін білдірді.

Жарысқа 40-тан астам қатысушының басын қосқан 5 команда қатысып, бас жүлдені сарапқа салды. Ардагерлер өздерінің қазіргі жастарына қарамастан жігерлі де мазмұнды ойын өрнегін көрсетті. Бұған әр кездесудің өте тартысты, қызықты шиеленісті жағдайда өткені дәлел болса керек.

Көрермендер қызыға тамашалаған жарыс қорытындысы бойынша бірінші орын мен бас жүлде Кербұлақ ауданынан келген «Сарыбастау» командасына бұйырды. Екінші және үшінші орындарды Алматы қаласының «Күреңбел» және Текелі қаласының құрама командалары өзара бөлісті.

Турнирдің соңында жақсы қырымен

танылған ойыншыларға тағайындалған арнайы жүлделер иелерін тапты. Атап айтқанда, «Ең үздік байланыстырушы» сыйлығы Кенжебай Жолдасбековке, «Ең үздік қорғаушысы» сыйлығы Мұрат Молтұсыновқа, «Ең үздік ойыншысы» сыйлығы Өркен Рашидовқа, «Ең үздік шабуылшысы» сыйлығы Жанмұрат Молдияровқа тапсырылды.

Ш.БАТОВ.

ПАЙДАЛЫ КЕҢЕС

ТІСКЕ КҮТІМ ЖАСАУДЫҢ 7 ЕРЕЖЕСІ

Денсаулықты сақтау қарапайым қадамдардан басталады. Мәселен, күнделікті тісіңізге дұрыс күтім жасасаңыз, болашақта ауыз қуысында пайда болатын небір аурудың алдын аласыз. Осы орайда тіске күтім жасаудың 7 ережесін ұсынамыз.

1-ереже: тістеріңізді дұрыс тазалаңыз. Тісті күніне кемінде 2 рет, таңертең және кешке ұйықтар алдында тазалау керек. Егер сіз ас ішер алдында тазалағыңыз келсе, онда 15 минут бұрын іске кірісіңіз. Өйткені тіс пастасының дәмі тағаммен араласып кетеді. Содан кейін аузыңызды сумен шайыңыз. Суға жарты шай қасық сода қосуға болады.

Егер сіз тамақтанғаннан кейін тістеріңізді тазалағанды қаласаңыз, бұл да жақсы әдет. Өйткені осылайша ауыз қуысыңызды тамақ қалдықтарынан бірден арылтып отырарсыз.

2-ереже: тіс жібін қолданыңыз. Тіс жіптерінің хош иісті, фтормен қапталған, жалпақ деген секілді бірнеше түрі бар. Өзіңізге қайсысы ұнайды, соны таңдаңыз. Алдын ала тіс дәрігерімен ақылдасып алсаңыз да болады.

Ұйықтар алдында күніне бір рет тіс жібімен тазалап алыңыз, кейін пастаны қолданасыз. Жіптің қозғалысы тек тістің осі

бойымен жасалады.

3-ереже: тіс щеткасын дұрыс таңдау керек. Тіс щеткасында жасанды қылшық талшықтары болуы керек. Тіс щеткасы басының ұзындығы шамамен 2-2.5 тіске тең болуы керек. Қылшықтардың қаттылығын тіс дәрігері таңдайды. Егер сізге таңдау қиынға соқса, орташа қатты щетканы алған дұрыс.

4-ереже: тіс пастасын дұрыс таңдаған жөн. Тіс пасталарының саны өте көп және әрқайсысының өзіндік қызметі бар. Профилактикалық, құрамында емдік қоспалары бар, ағартқыш т.б. секілді түрлері бар. Сізге қайсысы қажет екенін тек тіс дәрігері айта алады. Алайда ешқандай паста тісіңіздегі тастар мен вирустарды жоя алмайды. Ол үшін стоматологқа кәсіби тазалатқан абзал.

Сатып алатын тіс пасталары тісіңізді 30% ғана кальций, фтормен қамти алуы мүмкін. Сондықтан бұл дәрумендерді сүт, айран, сүзбе, ірімшік, жасыл шай, бұршақ дақылдары, ақжелкен, аскөк, кинза, т.б. тағамдардан ала аласыз.

5-ереже: тістерді тазалау уақыты. Тістерді тазалаудың орташа уақыты – 2-3 минут. Тіске щетканы қатты батырмау керек. Жеңіл ғана қызыл иектен бастап тіске дейін жүру керек. Щетканы да тістердің орналасуына төмен-жоғары қозғалту керек.

6-ереже: ауыз қуысының жұмсақ тіnderін тазарту. Біз тісті тазалағанмызбен, ауыз

қуысына толық мән бере бермейміз. Сол үшін тілді де, қызыл иекті де тазалау керегін еске саламыз. Щетканың артқы жағында жұмсақ тіnderді тазартатын қосымша бөлігі бар, соны қолдану керек. Егер тілде ақ дақтар пайда болса, тіс дәрігерінен кеңес сұрағаныңыз жөн.

7-ереже: ауыз шайғыштарды қолдану. Мұның да түр-түрі бар. Дәрігердің кеңесімен

ауыз қуысыңызға сәйкес келетінін таңдау керек. Егер дәрігерге баруға мүмкіндік болмай жатса, профилактикалық түрін таңдаңыз. Шайғыштардың құрамында сұйық түрдегі белсенді заттар бар. Олар тісті тіскегі мен қызыл иек ауруы гингивиттен қорғайды.

Bugin.kz сайтынан алынды

Бас киім					Алматы обл. қала												
Жылқы жасы		Музыкалық шығарма		Авто-мар-сы	Ауыр зат		Венеция аралдар тізбегі		Тағат Телефон стан-циясы		Физика заңы		Ежелгі тайпа		Үнді әйел есімі		
Етті нан					РНН (қаз)		Көкпар					Би,кино Авто марка					
Маңдай термен		Кинода-ғы ит		Көмірлі қала	Әзір-баев		Қазақ батыры		Алып жануар		Ауыр жаза		Алып қашпа сөз	Ме	 Ха-миди		
									Қария								Брюс
....- ла велья	Зұлқар-найын								-... лақап өңгіме		Зардап Айыр						
	Ырыс		Ұя			Ас		Компью-тер ойыны				Иошкар		Ерін дауы			
						Тар емес		 Погоди			Мұста-фа						Цитру-стық жеміс
	Жа-санды шаш	Кеме теже-гіші	Сұрақ жауап						Аяқтан тарту Денедегі сұйық				Нота Бақша				
					Жынды су		Тау		 қалу өкпелеу		Сүре	Әмбе-бап (орыс)	Ұрық		Сұрақ		
	Ісік		Аң-таң болу										Жеке				
			Соқ			Күн құдайы	Маймыл сүйіп жейді Мата						Ырғақ				
	Езу		Залал						Құлдық жаса					Аяқ бөлігі	Салақ		
Ағайын-ды адам-дардың әйелдері			Лағнет							Сұрақ		Дөңді дақыл	Шебер (орыс)		ОҚО ауыл		
	Ағза	Наси-хат	Әдеп-ғұрып, ескі дәстүр		Қу	Еуропа өзені		Бақ	Авто-бус мар-сы			Мойын				Еге	
					Ыстық					Қара нан							
	Төбет Елес					Поляк мыр-засы	Тым, өте			Айбат				Нота			
					°/о					Алып металл Құш						Тайпа	
	Ишара Қыз қылығы			Шашы жоқ				Қайғы		Аймақ				Жер өлшемі			
			Оңт. Амери-ка елі						Күн құдайы		Батыр			Айла-кер			

Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы

Құрылтайшы: Ырым КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТУКИБАЕВ

Редакция алқасы:

Гүлнұр БАЙМҰХАН – редактордың орынбасары
Сембек ӘБДІРАХМАНОВ – Тілші

Бас редактор
Баян ТАҢАТАРОВА

Кезекші редактор: Г. БАЙМҰХАН

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады.
Жарияланған мақала авторларының пікірлері
редакция көзқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны
мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс
тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2000
Тапсырыс № 81

Индекс 15534

Меншік иесі
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ